

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

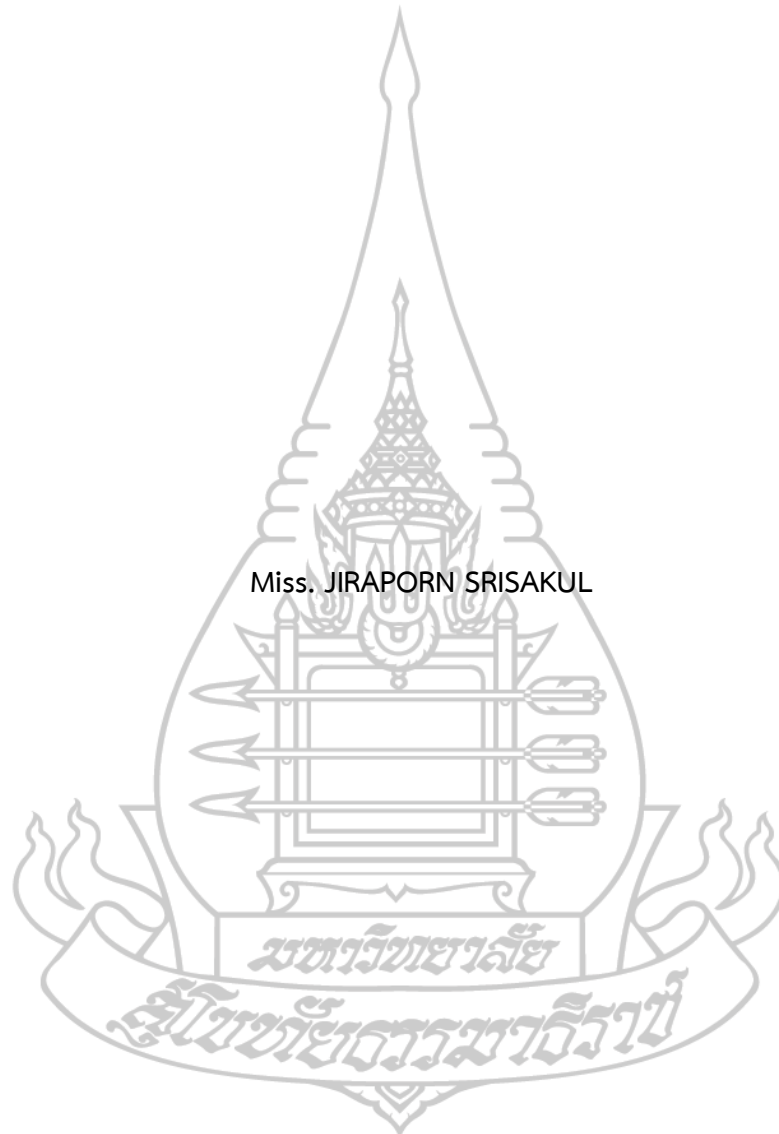
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Members' Participation in the Operation of Phitsanulok Province
Community Enterprises

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก
ชื่อและนามสกุล	นางสาวจิราพร ศรีสกุล
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัย นางสาวจิราพร ศรีสกุล รหัสนักศึกษา 2659000380

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และ 4) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนปี 2565 ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 218 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน มีความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ราย โดยวิธีสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 45.59 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) โดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.75 ปี มีรายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 255,633.80 บาท/ปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 7,461.47 บาท/ปี และสมาชิกจะมีรายได้ในภาคการเกษตรแทน โดยมีรายได้เฉลี่ย 128,661.97 บาท/ปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 186,068.647 บาท/ปี โดยแบ่งเป็นหนี้สินในภาคการเกษตรเฉลี่ย 182,957.75 บาท มีหนี้สินนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 42,638.46 บาท 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็น ด้านการตลาดเรื่องการสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าในช่องทางต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็น ด้านการผลิตเรื่องการมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม มีการรวมกลุ่ม 4) ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในระดับมาก ในประเด็น การตลาด สมาชิกวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการทำตลาดออนไลน์ และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก ในประเด็น ด้านการบริหารจัดการ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดการด้านการเงิน บัญชี การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบได้

คำสำคัญ การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน

Thesis title: “Members’ Participation in the Operation of Phitsanulok Province Community Enterprises”

Researcher: “Miss. JIRAPORN SRISAKUL”; ID: “2659000380”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Doctor Nareerut Seerasarn;(2) Assistant Professor Dr. Benchamas Yooprasert ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal conditions; social and economic conditions of community enterprise members, 2) operating conditions of community enterprises, 3) participation in community enterprise operations, and 4) problems and suggestions in participation in enterprise operations community.

The population of the research is community enterprise members who registered as community enterprises in 2022 in Phitsanulok Province, total 218 people, the sample size using the Taro Yamane formula with an error of 0.05, resulting in a sample size of 142 people using a simple random sampling method. The tool used to collect data was an interview form. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, minimum, maximum, average, standard deviation, and ranking.

The results of the research found that 1) community enterprise members were female, with an average age of 45.59 years, graduated from high school or equivalent (Vocational Certificate), with an average duration of community enterprise membership of 3.75 years, the average of total household income was 255,633.80 baht/year and the average income from community enterprise of 7,461.47 baht/year. The average income of the agricultural sector instead was 128,661.97 baht/year, the average income of 186,068.647 baht/year, the average of divided into debt in the agricultural sector was 182,957.75 baht, and the average of debt outside agricultural sector, 42,638.46 baht. 2) Operation of community enterprises It is at a moderate level in terms of marketing issues regarding building confidence in the product as well as promoting the product in various channels such as Facebook, Like, etc. 3) Participation in the operations of community enterprises at moderate level in production issues regarding participation in the production of the group's products. 4) The problems in operating community enterprises at a high level in terms of marketing. community enterprise members lack knowledge and understanding of online marketing. And the suggestions for operating community enterprises at a high level in terms of management issues. The Community enterprise members should have continuous financial management, accounting, and allocation of group benefits. can be checked.

Keywords : Operations, Community enterprises, Participation of community

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จากความกรุณาและความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.นารินทร์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กรุณาชี้แนะและเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดจนให้การสนับสนุน กำกับ ติดตามดูแล ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วง และเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ภายในเวลาที่กำหนด ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ใหม่เนื้อหาสมบูรณ์ยิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบุพการี โดยคุณแม่ผานิตย์ เกิดศรี และครอบครัวที่เป็นกำลังใจสำคัญยิ่ง ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 25 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เข้าใจและให้การสนับสนุน ร่วมมือ และช่วยเหลือกันตลอดมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ผู้นำชุมชนและเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณมารดา บิดา และครูอาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้มีความตั้งใจ ตั้งมั่น พร้อมด้วยสติ ปัญญา จนนำมาสู่ความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์อันจะเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแก่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นางสาวจิราพร ศรีสกุล

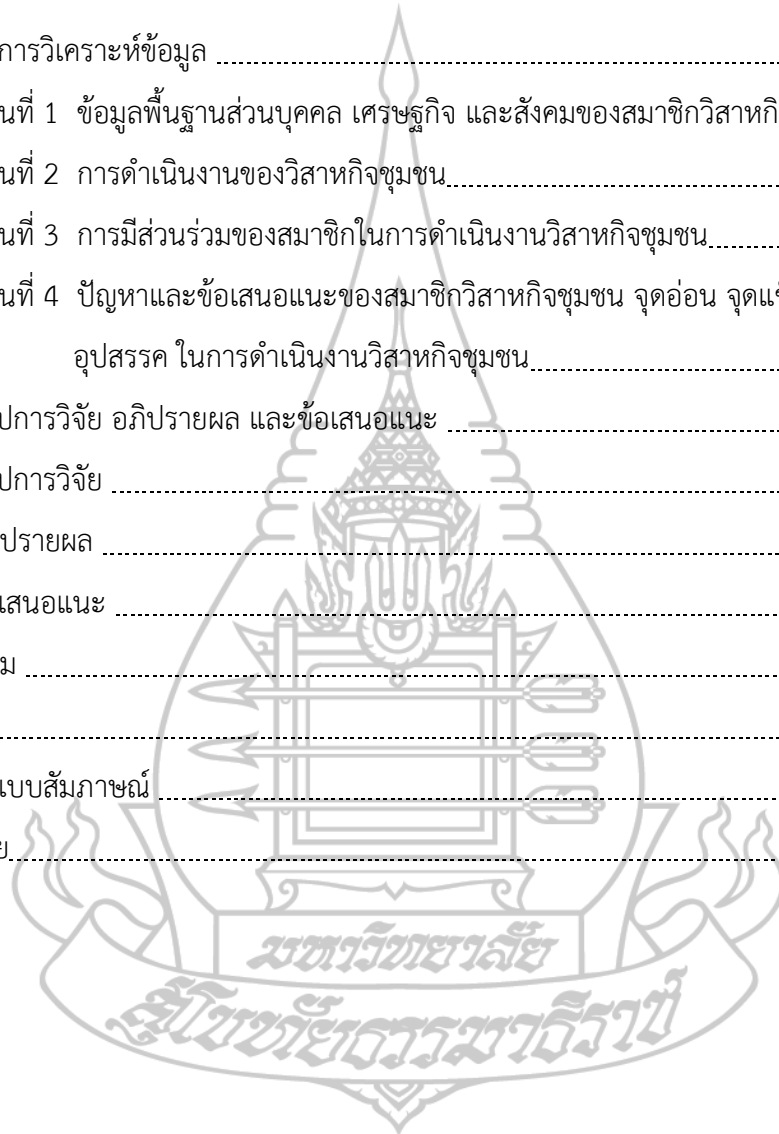
สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	20
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	29
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	33
บริบทของจังหวัดพิษณุโลก	36
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	58
ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....	70
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	75
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	86
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
สรุปการวิจัย	97
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	112
ก แบบสัมภาษณ์	113
ประวัติผู้วิจัย.....	122

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก.....	41
ตารางที่ 3.1 จำนวนสัดส่วนของเกษตรกรแต่ละอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก.....	50
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	59
ตารางที่ 4.2 สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	61
ตารางที่ 4.3 สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....	63
ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	70
ตารางที่ 4.5 สรุประดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน.....	74
ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	75
ตารางที่ 4.7 สรุประดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน.....	80
ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	81
ตารางที่ 4.9 สรุประดับความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน.....	85
ตารางที่ 4.10 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	86
ตารางที่ 4.11 สรุประดับปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน.....	90
ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน.....	91
ตารางที่ 4.13 สรุประดับการเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน.....	96
ตารางที่ 5.1 สรุปผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก..	101

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดพิษณุโลก.....	37
ภาพที่ 5.1 สรุปลผลการศึกษการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก.....	101

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตร ระยะ ๒๐ ปี พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีรายได้ที่มั่นคง” ซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเกษตร เน้นดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสม และใช้กลไกตลาดดูแลราคาสินค้าเกษตร สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปภาคการเกษตรและปรับปรุงกฎหมาย ปรับแนวทางการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งให้กับภาคการเกษตรของไทย ได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้มีการบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ให้เข้ามาร่วมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ ให้ชุมชนพึ่งตนเองได้มีเศรษฐกิจเข้มแข็ง มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต และสามารถเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนนับว่าเป็นกิจการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน การจัดการชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งวิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของชุมชน ที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบ และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน การพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนอันจะส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใดรวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการกิจการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

แต่ในสภาพเศรษฐกิจค่อนข้างตกต่ำ ผู้ประกอบการรากหญ้าประสบปัญหาขาดสภาพคล่อง ซึ่งไม่ต่างจากวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย จึงทำให้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้น้อยลงการดำเนินงานของกลุ่มขาดความต่อเนื่อง สมาชิกมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนน้อยลงจึงขาดแรงจูงใจในการร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกเริ่มมีอายุสูงขึ้นเรื่อยๆ การเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆ ค่อนข้างยาก รูปแบบของสินค้าไม่ทันสมัย จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มหยุดผลิตสินค้า สมาชิกต้องหันไปประกอบอาชีพอื่นทดแทนรายได้ที่ขาดหายไป สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นหน่วยงานในพื้นที่จึงมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก, 2564)

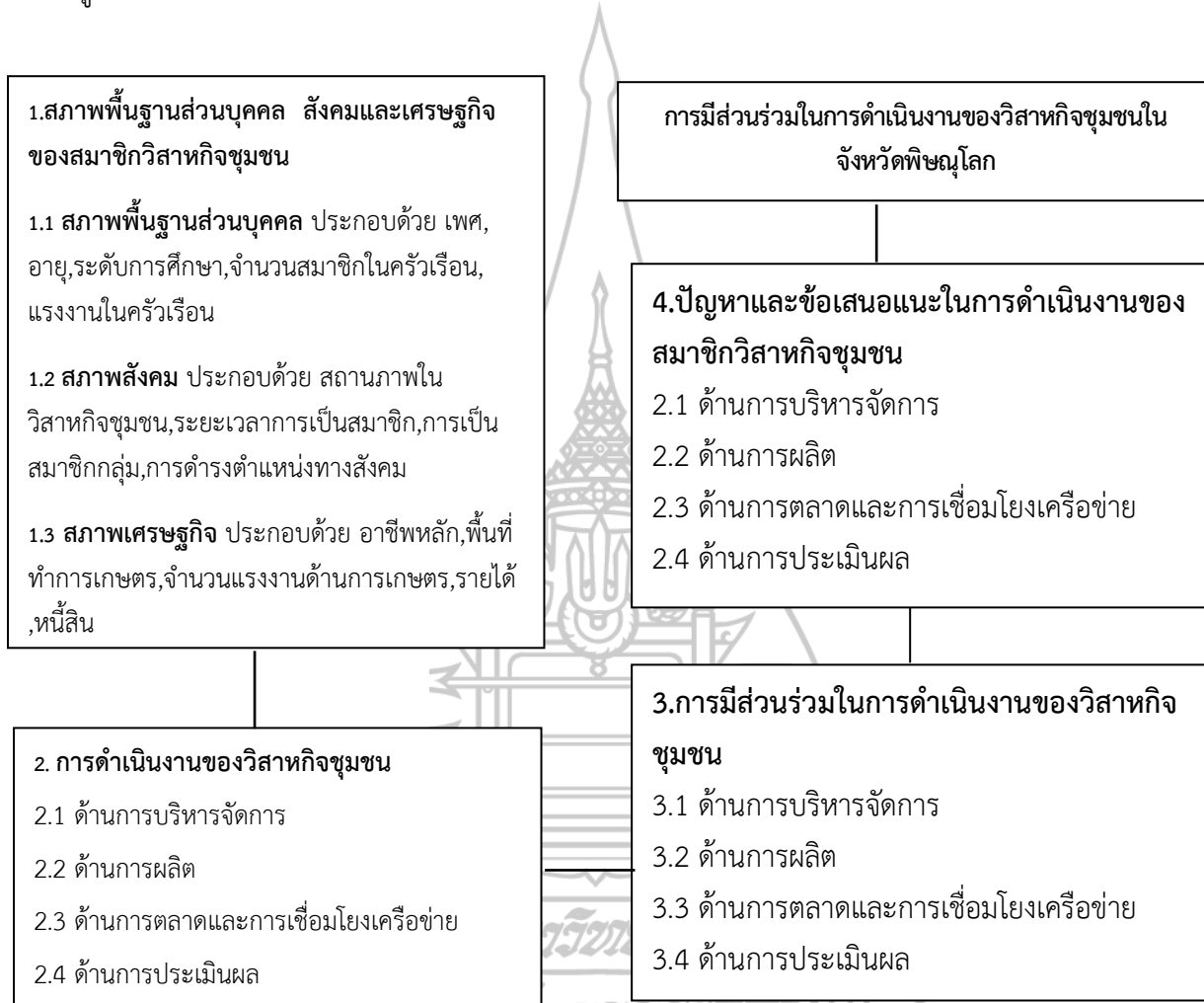
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลต้นแบบในการนำไปปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจมากขึ้น เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ที่ขึ้นทะเบียนไว้ภายใน ปี พ.ศ. 2565 และได้รับการได้รับการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุง จำนวน 31 แห่ง สมาชิก 218 ราย

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา

การวิจัยในครั้งนี้สำรวจและเก็บข้อมูลระหว่าง เดือนตุลาคม 2566 ถึง เดือนมีนาคม 2567

5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความสำหรับอธิบายคำในการวิจัยครั้งนี้มีนิยามศัพท์ในการวิจัย ดังนี้

5.1 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจการอื่นๆ และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก และมีผลการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุง

5.2 สมาชิกและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่เข้าไปดำเนินการหรือทำกิจกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริหารในกลุ่มและยังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการ และวางแผนการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน

5.3 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ระดับการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามหลัก POSDCORB 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร ด้านการจัดการบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวกด้านงาน ด้านการรายงาน และด้านการบริหารงบประมาณ รวมถึงด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมกันคิด ร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

5.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และร่วมกันแก้ไขปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน

5.5 ความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ความคิดเห็นต่อการประกอบกิจการในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.6 ปัญหาการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.7 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.8 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในการวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการสมาชิกตามความเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ การจัดโครงสร้างของกลุ่ม รวมถึงการกำหนดกฎระเบียบข้อตกลงชัดเจน และการบริหารจัดการการเงิน การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก

5.9 การดำเนินงานด้านการผลิต หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในการวางแผนการผลิตสินค้าตามความต้องการของการตลาด ผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด รวมถึงปัจจัยการผลิตเพียงพอต่อความต้องการและทันสมัย และการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการตลาดและทันสมัย

5.10 การดำเนินงานด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในการสำรวจความต้องการพร้อมจัดทำข้อมูลและทำแผนพัฒนาการตลาด การเพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่ายสินค้า รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในสินค้าพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าในช่องทางต่างๆ และเชื่อมโยงเครือข่ายกับทุกภาคส่วน

5.11 การดำเนินงานด้านการประเมินผล หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในการจัดทำแผนการประเมิน ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ *มหาวิทยาลัย*

6.1 วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน และสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชน สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง มีความเข้มแข็ง มั่นคง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก สามารถนำผลงานวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลต้นแบบในการนำไปพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้การศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. บริบทของจังหวัดพิษณุโลก
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน เกิดจากชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นธุรกิจที่ยังมีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME) หรือสหกรณ์ แต่เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง ธุรกิจในระดับนี้ยังมีปัญหาที่ประสบอยู่คือ ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ การสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการไม่ชัดเจน รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายรองรับการประกอบการ เรียกว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนที่ จะกล่าวถึง แบ่งออกเป็น 11 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548

ชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นธุรกิจที่ยังมีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME) หรือสหกรณ์ แต่เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง ธุรกิจในระดับนี้ยังมีปัญหาที่ประสบอยู่ คือ ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ การสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการไม่ชัดเจน รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายรองรับการประกอบการ เรียกว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

1.2 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 (2548, น. 1) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า “วิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2554, น. 32) วิสาหกิจชุมชน เป็นการประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งทางด้านการผลิต การค้า และการเงิน และใช้ปัจจัยการผลิตในชุมชนให้ออกดอกออกผล ทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคม ด้วยการสร้างรายได้และอาชีพ ส่วนด้านสังคมคือการผสมผสานสัมพันธ์ความเป็น ครอบครัวเอาไว้ ด้วยการให้ครอบครัวและชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์ แบ่งสุข ซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการ การประกอบการของชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือใน การสร้างฐานรากทาง เศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดรากฐานที่เข้มแข็งที่ค้ำจุนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและของทุนนิยม

ยุพา อินทราเวช (2555, น. 5) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนว่า หมายถึงการประกอบการของชุมชน ที่คนกลุ่มในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการด้วยการใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับวัตถุดิบและ

ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการตอบสนองการพึ่งตนเอง และการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกลุ่มคนหรือคณะบุคคลที่ดำเนินการอาจเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นก็ได้

นุรน์จมาล် แวโด (2557, น. 9) วิสาหกิจชุมชน หมายถึง องค์กรที่คนในชุมชนจัดตั้งขึ้นมาเพื่อคนในชุมชน ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ และสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

สรุปวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจกรรมอื่นที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน รวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อสร้างรายได้ เป็นการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

1.3 ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น. 2) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 7 อย่างด้วยกัน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน คือ

1) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดีคนนอกอาจมีส่วนร่วม โดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช้หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น

5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ทำแบบโครงการเดี่ยว คล้ายกับปลูกพืชเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสานผนึกพลัง (synergy) และเกื้อกูลกัน (cluster)

6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึก ความอยาก ความต้องการตามทีลื้อในสังคมกระตุ้นให้เกิด ทำให้ความอยาก กลายเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิตไปหมด

7) มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้คือพลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรก่อนที่จะคิดทำให้รอด ไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคง ก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

1.4 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2548, น. 10) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนแบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ บัญ ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไปจะทำได้เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของแต่ละครัวเรือน แต่ชาวบ้านทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ใกล้เมืองหรือไกลเมืองต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ได้ เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น บางอย่างอาจมีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ก็คือหนึ่งในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า

1.5 รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, น. 3) กล่าวว่า รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามขอบข่ายของกิจการที่ประกอบการ สามารถกำหนดได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการเดียว คือ วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการที่มีการบริหารจัดการโดยคณะผู้บริหารในชุมชนชุดเดียว โดยจะมีผลผลิตมากกว่าหนึ่งผลิตภัณฑ์/บริการก็ได้

2) วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการในรูปแบบเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับกิจการอื่นๆ โดยแต่ละวิสาหกิจต่างมีการประกอบการตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ของกิจการของตน หากแต่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพา เกื้อกูลเชื่อมโยงกัน

1.6 ระดับของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548,น. 1) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนสามารถจำแนกระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป้าหมายของผลผลิตของกิจการได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ระดับพื้นฐาน ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการที่จะนำไปใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค มุ่งเน้นการลดรายจ่าย การประหยัดและออม เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกิน ทั้งระดับครัวเรือน ชุมชน และระหว่างชุมชน

2) ระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการเพื่อการลดรายจ่าย และมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปันแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่ม หรือมีทุนเพิ่มในการประกอบการอันนำไปสู่การอยู่ดีกินดีของครัวเรือน ชุมชนและระหว่างชุมชน

3) ระดับก้าวหน้า ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการทั้งภาคการผลิตและการบริการมุ่งการเพิ่มรายได้ไปสู่การขยายการลงทุน ลดการนำเข้าเพื่อการส่งออกของผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการ ขณะเดียวกันก็สามารถจัดสรรผลกำไร เพื่อสวัสดิการของชุมชน หรือเพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ สร้างความมั่งมีศรีสุขของครัวเรือน ชุมชน ขยายไปถึงระหว่างชุมชน และนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

1.7 ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกร

สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, น.3) กล่าวว่า ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกร มีดังนี้

1) การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย

2) การส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการตรงตามความต้องการที่แท้จริง

3) ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

1.8 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 (2548, น. 14) กำหนดให้มี การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร ดังนี้

- 1) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในกลุ่มชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้
- 2) ระดับสูงขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจและความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุนเพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

1.9 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, น. 1) กล่าวว่า การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนได้เรียนรู้ตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงาน การดำเนินงานด้านการตลาด การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน การบริหารสมาชิก เป็นต้น ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือหลักให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าไปรับทราบศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เพื่อชักนำให้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้และให้พัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนอย่างเหมาะสมต่อไป โดยกำหนดให้ใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยผู้แทนชุมชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ร่วมกันกำหนดเกณฑ์ประเมินโดยผ่านความเห็นชอบของหน่วยงานภาคีที่ร่วมปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่และได้รับความร่วมมือให้คำปรึกษาแนะนำในการนำเกณฑ์ประเมินจัดทำเป็นแบบประเมินจากสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติและสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยในการจัดทำเครื่องมือได้นำแนวทางจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) หรือ TQM มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน และได้จัดชั้นวิสาหกิจชุมชนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับต้องปรับปรุง เพื่อเป็นข้อมูลให้วิสาหกิจชุมชนใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองต่อไป

1.10 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548, น. 6-12) กล่าวว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน

กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล ข่าวสาร กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ไว้ดังนี้

1) ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

1.1 การบริหารองค์กร

1.1.1 การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชน เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดและเป้าหมายขององค์กรไว้หรือไม่ และสมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไรในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กร

1.1.2 การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน

1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่วิสาหกิจชุมชน มีการจัดสร้างโครงสร้างในการบริหารงานหรือไม่ อย่างไร

2) การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ วิสาหกิจชุมชนมีระเบียบข้อบังคับใช้ในหมู่สมาชิกหรือไม่ มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเพียงข้อตกลงที่สมาชิกทุกคนยึดถือปฏิบัติ

3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีหรือไม่ จัดทำในรูปแบบไหน มีความสม่ำเสมอในการบันทึกหรือไม่ และมีการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆแก่สมาชิก ในการจัดทำข้อมูลทางการเงินหรือบัญชี มีการแจ้งให้สมาชิกรับทราบความเคลื่อนไหวหรือไม่ วิธีการแจ้งให้สมาชิกทราบทำอย่างไร ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใสชัดเจน สมาชิกทุกคนรับทราบและตรวจสอบได้หรือไม่

1.1.3 การบริหารจัดการทุนและผลประโยชน์

1) การบริหารจัดการทุน วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางขององค์กรในการบริหารจัดการทุน ทั้เงินทุนที่อยู่ภายใน ได้แก่ เงิน ทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางสังคม และทุนที่ได้จากภายนอกหรือไม่อย่างไร

2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก มีการกำหนดแนวทางและวิธีการในการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกไว้หรือไม่

1.1.4 การทบทวนผลการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน

- 1) การทบทวนผลการดำเนินการ มีการนำข้อมูลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาพิจารณาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร มีปัญหาตรงไหนที่ควรแก้ไข
- 2) การนำปัญหาในการดำเนินการไปแก้ไขปรับปรุง มีการนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในปัจจุบันหรือไม่

1.2 ความรับผิดชอบต่อชุมชน ทำให้ทราบถึงการกำหนดทิศทางองค์กรของวิสาหกิจชุมชนว่า มีการให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน หรือผลกระทบต่อชุมชนหรือไม่ ไม่ว่าจะผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการประกอบการก็ตาม และนอกจากนี้ยังประเมินการกำหนดการดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม ซึ่งหมายถึงการดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า บริการ และต่อตนเอง ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ ของวิสาหกิจชุมชนด้วย

1.2.1 การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม การกำหนดเป้าหมายด้านจริยธรรม พิจารณาว่าในการผลิตสินค้าหรือบริการ ได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานด้านจริยธรรมหรือไม่ ทั้งนี้เป้าหมายด้านจริยธรรม หมายถึงมีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า บริการ และต่อตนเอง ไม่เอาเปรียบ ซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ

1.2.2 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างไร มีการใส่ใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่

1.2.3 การให้การสนับสนุนต่อชุมชน ในด้านการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์/การบริจาค มีการเข้าร่วมหรือให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ของชุมชนหรือไม่ เช่น การช่วยงานวัด การขุดลอกคูคลอง เป็นต้น มีการบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับชุมชนหรือไม่ วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องนี้หรือไม่ และผู้นำได้แสดงบทบาทในด้านนี้หรือไม่ (การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีการจัดสรรรายได้เป็นสวัสดิการแก่สมาชิกหรือชุมชนหรือไม่ หรือหากยังไม่มีความพร้อมได้มีการวางแผนหรือ แนวทางในเรื่องนี้ไว้หรือไม่

2) การวางแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน เพื่อจุดมุ่งหมายในการนำแนวความคิด กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและทิศทางในการผลิตหรือบริการ ไปสู่ผู้รับบริการของวิสาหกิจชุมชน การ

แปลงแนวคิดเป็นแผนดำเนินการวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชนมีแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนถึงการถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติตามแผนไปสู่สมาชิก การติดตามควบคุมและการปรับแผนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย มุ่งเน้นแง่มุมสำคัญ 3 ประการ คือ ครอบคลุม ฟังตนเอง ชุมชนเครือข่ายพอเพียง และธุรกิจพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ

3) กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผน ประกอบด้วย

3.1 กระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในกระบวนการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์หรือไม่ ทั้งข้อมูลภายในและภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสาร จากแผนแม่บทชุมชนหรือได้มาจากการหาข้อมูลโดยตรงจากสมาชิกและชุมชน

3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล วิสาหกิจชุมชนมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจทำแผนอย่างมีเหตุมีผล เช่น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ความต่อเนื่องของธุรกิจ ตลาดการแข่งขัน ความสามารถในการปฏิบัติตามแผนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอนาคต และมีการนำข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาใช้ประกอบด้วยหรือไม่

3.1.3 การทำแผนแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำ กรรมการ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำร่วมกันหรือไม่ การประเมินในประเด็นนี้จะทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของสมาชิกและกรรมการในการจัดทำแผน

3.1.4 เป้าหมายของแผน มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณ หมายถึง การกำหนดจำนวนการผลิต บริการ การลงทุน รายจ่าย รายได้ จำนวนการให้สวัสดิการชุมชน ฯลฯ และเชิงคุณภาพ เช่น การคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า/บริการ คุณภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดไว้หรือไม่ เช่น กำหนดว่าใครทำ ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ กับใคร อย่างไร

3.2.1 การถ่ายทอดแผนแก่ผู้เกี่ยวข้อง วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดวิธีการในการชี้แจงและทำความเข้าใจในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้บรรลุผล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่วางไว้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

3.2.2 การปฏิบัติตามแผนที่จัดไว้ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการในการสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เช่น มีการติดตามเป็นระยะ มีระยะเวลากำหนดการดำเนินงานตามแผน

3.2.3 การควบคุมแผนและการปรับแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการควบคุมการดำเนินงานตามแผนหรือไม่ เช่น กำหนดระยะเวลาส่งมอบผลผลิตต่อสมาชิกและลูกค้า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ วิธีการควบคุมดูแลการปฏิบัติให้สามารถทำได้ตามแผน หรือสามารถปรับแผนตามสถานการณ์

3.2.4 มีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผนอย่างไร เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิก เช่น การส่งสินค้าสู่ตลาด และเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผนที่กำหนด โดยในการคาดการณ์มีการใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์พิจารณาประกอบด้วย เพื่อให้การคาดการณ์ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นมากยิ่งขึ้นหรือไม่

4) การบริหารการตลาด คือ วิธีการที่วิสาหกิจชุมชนใช้ในการทำความเข้าใจต่อความต้องการของลูกค้าและตลาด ซึ่งมีทั้งตลาดภายในและภายนอกชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นหลัก มีการบริหารเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกันและส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างความประทับใจ ความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ ความปลอดภัยของสินค้าและบริการ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจลูกค้าและตลาด เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนร่วมกันดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีใช้ตลอดไปอย่างสมดุล

4.1 การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรว่าใครคือลูกค้า จำแนกลูกค้าเป้าหมายอย่างไรและมีการนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาประกอบหรือไม่

4.2 การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการติดตามข้อมูลความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบแนวโน้มความต้องการของตลาดที่อาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนการผลิตครั้งต่อไป

5) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร มีการจัดเก็บและรวบรวมอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งาน ทำให้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

5.1 การจัดการความรู้

5.1.1 การรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนมีการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่ และมีการจัดเก็บอย่างไร มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง และมีการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร ให้เกิดการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบการวิสาหกิจชุมชน

5.1.2 การแสวงหาความรู้ใหม่ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างไร เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

5.1.3 การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาศึกษาอย่างไร และมีการนำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ให้เข้ากับภูมิปัญญาเดิมที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่อย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนในปัจจุบัน เป็นการสร้างความรู้ใหม่จากฐานความรู้เดิมของชุมชน

5.2 ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล

5.2.1 ระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีการเก็บข้อมูลของตนเองหรือไม่ มีวิธีการเก็บข้อมูลอย่างไรให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำ ทันสมัย มีรูปแบบในการจัดเก็บอย่างไร ให้มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งานของชุมชนเอง และส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5.2.2 การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอกอย่างไร ที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมาใช้ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนและได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงความเป็นจริง ทันสมัย น่าเชื่อถือ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องหรือไม่

6) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ กระบวนการบริหารและจัดการสินค้าและบริการ หมายถึงกระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเติบโตของกิจการ

6.1 การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน มี 2 ระดับ

6.1.1 ระดับภายในองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการภายในกิจการอย่างไร เพื่อให้กระบวนการในการผลิตและบริการมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

6.1.2 ระดับภายนอกองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการอย่างไร เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกับกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนอื่นๆในชุมชน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

6.2 ผลิตภัณฑ์และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ) วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และระบบในการผลิตสินค้าหรือบริการให้สามารถควบคุมคุณภาพ ความสม่ำเสมอของสินค้าหรือบริการหรือไม่อย่างไร มีการนำข้อมูลจากลูกค้า ความรู้และเทคโนโลยีมาปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างไร เพื่อให้เกิดสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพดี สม่ำเสมอ และเป็นที่พอใจของลูกค้า

6.3 การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการควบคุมและป้องกันให้กระบวนการผลิตเป็นตามขั้นตอนหรือเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการดังกล่าวอย่างไรเพื่อการทำงานดีขึ้น

7) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นการบริหารจัดการชุมชนที่ประกอบด้วย คน ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาของชุมชนและเครือข่าย ภายใต้กระบวนการตัดสินใจในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถไปบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย

7.1 การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับสมาชิกใหม่และเครือข่ายเพื่อให้ได้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้าใจในกฎระเบียบและเงื่อนไขของวิสาหกิจชุมชนและดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงอย่างมั่นคงและยั่งยืน

7.2 การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการพัฒนาคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถในการบริหาร

จัดการและดำเนินงานได้คล่องตัวทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จนบรรลุแผนการดำเนินงานของชุมชน มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและสอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ

7.3 การสร้างขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจ หมายถึง การให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน สวัสดิการ และการสนับสนุนยกย่องชมเชยระบบและวิธีการของวิสาหกิจชุมชนในการสร้างขวัญ และกำลังใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสมทั่วถึงและเป็นธรรม

7.4 การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางการติดตามและวัดความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานของสมาชิกหรือไม่อย่างไร อาจมีการกำหนดเป็นทีมงานหรือคณะทำงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อติดตามประเมินผลงานและแจ้งผลให้สมาชิกทราบ และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.11 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2551, น.8-11) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1) **การตลาด (market)** คือ ความสำเร็จของธุรกิจหรือการประกอบกิจการใดๆ อยู่ที่ผลิตสินค้าได้แล้ว สามารถขายหรือบริหารได้จนบรรลุเป้าหมาย มีผลทำให้เกิดกำไร แต่ต้องขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตลาด ลักษณะความเป็นไปของตลาด การวิเคราะห์ตลาด และกลุ่มลูกค้าจึงนับได้ว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญที่ฝ่ายจัดการจะต้องให้ความสนใจตลอดเวลา

2) **วิธีการปฏิบัติงาน (method)** หมายถึง ระบบงาน ระเบียบ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงาน ระบบการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้นั้น สิ่งสำคัญ คือ วิธีการปฏิบัติงาน ถ้ากิจการใดมีวิธีการปฏิบัติที่ดี ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็จะดีไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใด ถ้าผู้ปฏิบัติเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติงานแล้วก็มั่นใจได้ว่าองค์กรพัฒนาไปได้อย่างแน่นอน

3) **การจูงใจผู้ปฏิบัติงาน (motivate)** ความต้องการของคนไม่มีที่สิ้นสุด แต่กำลังความคิดและการกระทำมีขีดจำกัด ในฐานะผู้อยู่ในส่วนของการจัดการ จึงควรมีวิธีการชักจูงหรือจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรได้ทุ่มเทกำลังความคิดและใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงาน การกระทำนั้นจะต้องทำด้วยความตั้งใจและเต็มใจ

4) *วิธีการจัดการ (management)* ผู้นำจะต้องรับบทบาทหน้าที่ในการจัดการโดยต้องมีวิธีการจัดการที่สามารถให้งานบรรลุความสำเร็จให้ได้ทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวางแผนจัดระบบงานภายใน การควบคุมการทำงาน การติดตาม และการประเมินผล พร้อมทั้งต้องรู้จักวิธีการจูงใจการทำงานของผู้ที่อยู่ในองค์กรให้ทำงานอย่างเต็มที่ ดังนั้นวิธีการจัดการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ผู้นำในองค์กร

กรมส่งเสริมการเกษตร (มปป, น. 6-12) กล่าวว่า การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเด็นสำคัญ คือการสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ หมายถึง การให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน สวัสดิการ และการสนับสนุนยกย่องชมเชย ระบบและวิธีการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนมีระบบการดำเนินการที่เหมาะสมทั่วถึง และเป็นธรรม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน อาจมีการกำหนดทีมงานหรือคณะทำงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อติดตามประเมินผลงาน และแจ้งผลให้สมาชิกทราบ และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น โดยให้ชุมชนร่วมมือกันผลิตสินค้าและบริการเพื่อสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต วัตถุประสงค์และทรัพยากรมีมาจากท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน การบริหารจัดการภายในชุมชนจะเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในระดับชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดทิศทางของวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดและเป้าหมายขององค์กรไว้หรือไม่และสมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไรในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กร มีการวางแผนการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติโดยการบริหารการตลาดให้มีการบริหารเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่มีความสัมพันธ์เกื้อกูลกันและส่งเสริมซึ่งกันและกัน การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งาน มีกระบวนการบริหารและจัดการสินค้าและบริการเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ และการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นการบริหารจัดการชุมชนที่สามารถบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพองค์กร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการมีส่วน องค์ประกอบที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม แนวทางการมีส่วนร่วม เครื่องมือวัดระดับการมีส่วนร่วม เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ลักษณะของการมีส่วนร่วม และกระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย ดังนี้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 81) กล่าวว่าไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตรที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆ ทางส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น มีประเด็นสำคัญที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1) เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้

2) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนาตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3) เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดหาปัญหาของตัวเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในฐานะที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาคในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น

4) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ในการคิดริเริ่ม การจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของชุมชน

5) เป็นการที่บุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการพัฒนาด้วยความรู้สึกร่วมกันถึงความเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วน

ถวิลวดี บุรีกุล (2548, น.35) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามที่ริเริ่มนั้นและการมีส่วนร่วมคือการที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550, น.18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องทางความคิด, จิตใจ, อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วมมีความหมายมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่ง การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ จึงมีทั้งผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผล และสาธารณชน ผู้เป็นบริบทของการกระทำ

มธุรดา ศรีรัตน์ (2554, น.11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์การ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนเข้าร่วมในกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ หรือดำเนินงานร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดในทุกขั้นตอน โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์การ

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น.299) ได้กล่าวสรุปถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม กล่าวพอสังเขปไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

1.1 Max waber ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ โดยให้คำจำกัดความการกระทำว่า เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลึกลับ ซึ่งบุคคลผู้กำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว การกระทำทางสังคม มี 4 ขั้นตอน คือ การกระทำที่มีเหตุผล การกระทำที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม การกระทำตามประเพณี และการกระทำที่แฝงไว้ด้วยความเสน่หา

1.2 Person ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคมโดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

1.3 Reader นักสังคมวิทยา ได้อธิบายว่า การกระทำทางสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่เรียกว่าความเชื่อหรือความไม่เชื่อ โดยกล่าวว่าการกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความเชื่อที่สืบทอดกันมา ค่านิยม มาตรฐาน นิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ความคาดหวัง ความผูกพัน แรงเสริม โอกาส ความสามารถ และการสนับสนุน

2) ทฤษฎีการจูงใจ Maslow ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐาน ซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจัดลำดับขั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ

3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม Second และ Backman ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมว่า บุคคลจะเลือกสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับประโยชน์อะไร และจะต้องเสียอะไรและในที่สุดเขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผลที่ได้รับมากกว่าผลเสีย

4) ทฤษฎีการยอมรับ Roger และ Shoemaker ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับ วิทยาการใหม่ของบุคคลจะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน คือ

4.1 **ขั้นการรับรู้** คือการที่บุคคลได้รับวิทยาการใหม่หรือความคิดใหม่เป็นครั้งแรก แต่ยังคงขาดความรู้อย่างแจ่มแจ้งในวิทยาการใหม่นั้น เป็นการรับรู้วิทยาการใหม่แต่ยังไม่แสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม

4.2 **ขั้นความสนใจ** เป็นระยะที่บุคคลเริ่มสนใจในความรู้ใหม่ และพยายามเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

4.3 **ขั้นการประเมิน** เป็นระยะที่บุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของความรู้ใหม่อยู่ในใจก่อนที่จะทดลองทำหรือไม่ทำต่อไป

4.4 **ขั้นการทดลอง** เป็นระยะที่บุคคลนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติในขนาดเล็ก เป็นการทดลองเพื่อดูผลก่อนจะตัดสินใจยอมรับต่อไป

4.5 **ขั้นยอมรับ** เป็นขั้นตอนที่บุคคลตกลงใจนำวิทยาการใหม่ไปปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการยอมรับผลการทดลองว่าใช้ได้ผล นอกจากนั้น Roger ยังได้ให้แนวคิดต่อไปอีกว่าจะมีปัจจัยอื่นๆ อีก 4 ประการที่มีผลต่ออัตราการยอมรับคือ

- ก. แบบของการตัดสินใจยอมรับวิทยาการใหม่
- ข. ช่องทางของการสื่อความรู้ ที่ใช้เป็นตัวแพร่กระจายวิทยาการใหม่ ซึ่งมีหน้าที่ต่างกันในกระบวนการตัดสินใจของผู้ยอมรับวิทยาการใหม่
- ค. ลักษณะธรรมชาติของระบบสังคม
- ง. ความเพียรพยายามของผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการแพร่กระจายวิทยาการใหม่ที่มีผลต่ออัตราการยอมรับ

5) **ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ** คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาไรต์เอาเปรียบให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีจะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั่วไปในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม

6) **ทฤษฎีสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม** ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

7) **ทฤษฎีการสร้างผู้นำ** การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคน จูงใจคน ไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน ผู้นำพลวัต คือเคลื่อนไหว ทำงานอยู่เสมอและผู้นำทางไม่ดีคือไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพมีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

8) **ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร** การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยายเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหารเพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

2.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ณรงค์ ณ เชียงใหม่ (2545,น.1-7) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญคือ

- 1) ประชาชนยอมรับในโครงการนั้น และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
- 2) ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น
- 3) ลดความขัดแย้ง การดำเนินการโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4) โครงการจะให้ประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น และระดมทรัพยากรในการพัฒนา

5) ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

สนธยา พลศรี (2550,น.19) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ ดังนี้

- 1) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ

- 2) สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
- 3) เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น
- 4) นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน
- 5) ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง ของประชาชนและชุมชน
- 6) เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กร ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
- 7) เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน
- 8) ทำให้ความรัก ห่วงเห่น รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน
- 9) เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ
- 10) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะเป็นการพัฒนาคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนนั้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กร การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญ ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

2.4 องค์ประกอบที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ

ประวิทย์ เรื่องจำรัส (2544,น.35) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) ร่วมในกระบวนการทำงานพัฒนาของโครงการ
- 2) มีการแยกแยะกลุ่มคนและกลุ่มที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน
- 3) การระดมความคิดเห็นจากประชาชนแบบล่างขึ้นบน
- 4) ใช้หลักการพึ่งตนเองแทนการพึ่งพา
- 5) ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน

6) กิจกรรมในโครงการพัฒนามีการควบคุมโดยกลุ่ม

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2549,น.73) สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย พบว่ามี ปัจจัยที่มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

- 1) การที่ประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2) การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน
- 3) การได้รับการอบรม การศึกษาดูงานและการได้รับข้อมูลข่าวสาร
- 4) การมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำงาน

2.6 แนวทางการมีส่วนร่วม

นเรศ ทิพยศ (2549, น.35-36) เสนอยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ด้าน ได้แก่

1) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

- 1.1 การจัดการเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ
- 1.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
- 1.3 การจัดทัศนศึกษาดูงาน การเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์
- 1.4 การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ
- 1.5 การลงมือปฏิบัติจริง
- 1.6 การถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียน จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2) การพัฒนาผู้นำและเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำไปสู่ความมั่นใจในความรู้หรือความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำสามารถริเริ่มกิจกรรมการพัฒนาได้ โดยการกระทำดังนี้

- 2.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างและชัดเจนขึ้น

2.2 สนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและการจัดองค์กรร่วมกัน

2.7 เครื่องมือวัดระดับการมีส่วนร่วม

สำราญ คำภีระแปง (2549, น. 13) เสนอการวัดระดับของการมีส่วนร่วม พอสรุปได้ 3 ประการ ได้แก่

1. การกระทำโดยแต่ละบุคคล มิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์หรือได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เพราะการแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะเห็นได้ถึงค่านิยม การรับรู้ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กริยาที่ถือว่าการมีส่วนร่วม ก็คือกริยาที่มีการแสดงต่อผลของการกระทำนั้นโดยตรง

2. ความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง ระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนานหรือมีความผูกพันและมีแรงจูงใจกระทำ

3. คุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งดูจากผลและผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้นแรก เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นมีการกระทำ การประเมินผล

2.8 เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

ถวิลวดี บุรีกุล (2548, น. 15) กล่าวว่า เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 ประการ คือ

1) ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสรภาพที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้เป็นไปโดยความสมัครใจ ไม่ถูกบังคับ

2) ต้องมีความเสมอภาค โดยมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ

3) ต้องมีความสามารถ โดยกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมจะต้องมีความสามารถพอที่เข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งในบางกิจกรรมที่กำหนดหากมีความซับซ้อนเกินความสามารถของผู้เข้าร่วม การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

2.9 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ประชุม สุวัตติ (2551, น.14) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1) เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะ เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน การบริหารจัดการ การบริการองค์กร ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2) เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือผู้นั้นจะต้องมีสภาพทาง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพ ที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3) เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจ สมัยครใจที่จะ เข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4) เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่ง ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเอง ต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

2.10 กระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2549, น. 16) กล่าวว่า การกำหนดหลักการและแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ของประชาชน มีดังนี้

1) ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้น ของกิจกรรม หากกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชนยอมรับเป็นเรื่องใหม่ก็ต้องใช้เวลาในการกระตุ้นเร่งเร้าความสนใจ ให้ความรู้ ความเข้าใจ จนประชาชนยอมรับในความจำเป็น และประโยชน์จากการทำกิจกรรมเหล่านั้น

2) กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่มทั้งผู้นำและสมาชิก เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบการดำเนินงานร่วมกัน

3) แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการต่อไปได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องมีการ ทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรม และ ต้องสามารถทำต่อไปเองได้ เมื่อมีการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

4) กิจกรรมการพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชน ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความพร้อมของชุมชน ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

5) การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน โดยทั่วไปผู้นำชุมชนจะต้องสามารถรับทราบและยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้เร็วและเป็นผู้นำที่ชาวบ้านมีความศรัทธาอยู่ในตัวอยู่แล้ว เริ่มต้นจากผู้นำจึงเป็นไปได้ เร็วกว่าประชาชนทั่วไป

6) ขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือผู้นำและประชาชนต้องร่วมมือกันหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือหาทางแก้ไข ร่วมตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงาน จนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหมายถึงกรอบทางความคิดและหลักการที่อธิบายว่าบุคคลหรือกลุ่มคนสามารถเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างไร แนวคิดนี้มุ่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น มีบทบาท และมีอำนาจในกระบวนการดังกล่าว เพื่อสร้างความโปร่งใส ยุติธรรม และผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้าร่วม ทฤษฎีสำคัญต่างๆ ช่วยอธิบายระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น จากการรับข้อมูลไปจนถึงการควบคุมหรือการมีอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยการใช้หลักการบริการจัดการ ซึ่งการบริหารจัดการองค์กรมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการดำเนินงานของกลุ่มองค์กร เพื่อให้กลุ่มองค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามเป้าหมายแล้ววัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดทฤษฎีการบริหารขององค์กร ที่เรียกว่า POSDCoRB ดังนี้

3.1 ความหมายของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

การบริหารจัดการมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถวัดและประเมินผลได้ การบริหารจัดการทำให้การใช้ทรัพยากรมีความคุ้มค่า และเกิดประสิทธิผลในการผลิต ช่วยให้คุณภาพชีวิตของพนักงานดีขึ้น และยังเป็นการแสวงหาวิธีการ และแนวทางในการทำงานที่ดีที่สุด

ทรงศักดิ์ สีหาค (2562.น.11) การบริหารจัดการ คือ การใช้ศาสตร์และศิลปะ ในการวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุมเพื่อให้คนในองค์การทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปราณี กองทิพย์ และมังกร ปุ่มกิ่ง 2541, ถ้างถึงใน นันชรี มูลเชื้อ (2563.น.16) การจัดการ หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ การอำนวยการ การรักษาทรัพยากรและการปฏิบัติการตามความมุ่งหมายขององค์กร โดยการประสานงาน และแสวงหาความร่วมมือจากบุคคลในองค์การ จัดการส่วนใหญ่เน้นการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนที่วางไว้ กำหนดหน้าที่ของการบริหารไว้เป็น POSD คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การควบคุม (Controlling)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

3.2 แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์การ

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2563,ม.2-4) กล่าวว่า การบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันหรือทำกิจกรรมด้านส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารเพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมายมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และดำเนินการได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เกษตรกรและกลุ่มเป้าหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งมีนักบริหารได้ได้ให้แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์การไว้หลายท่าน ดังนี้

แนวคิดของเฮนรี ฟาโยล วิศวกรและนักบริหารชาวฝรั่งเศส ผู้พัฒนาแนวคิดด้านการบริหารให้ประสบความสำเร็จโดยฟาโยลได้กำหนด กระบวนการบริหาร และระบุหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร 5 หน้าที่ที่ต้องดำเนินการในการจัดการ หรือเรียกว่าหลัก "POCCC" ดังนี้

1) การวางแผน (P:Planing) คือ การกำหนดวิธีการปฏิบัติงาน การคาดการณ์ล่วงหน้า หรือการกำหนดวิสัยทัศน์ที่คาดไว้ล่วงหน้าแล้วว่า ผลงานที่เมื่อเสร็จออกมาแล้วจะเป็นอย่างไร

2) การจัดการองค์การ (O: Organizing) คือ การออกแบบหน่วยงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป็นการออกแบบหน่วยงานใหญ่สุดและพิจารณาในหน่วยงานย่อย โดยให้สอดคล้องตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ขององค์การ

3) การบังคับบัญชา(C: Commanding) คือ การกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบหน่วยงานที่ได้จัดองค์การไว้ การวางแผนให้สามารถสั่งการได้ เรียกว่า สายบังคับบัญชา เพื่อให้คนที่จัดวางกำลังนี้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้

4) การประสานงาน (C: Coordinating) เป็นส่วนสำคัญเนื่องจากหากมีการวางแผนงาน การแบ่งงาน การกำหนดบุคคล แต่ไม่มีการประสานงาน การดำเนินการก็ไม่สามารถบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้

5) การควบคุม (C: Controlling) เป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จ การควบคุมเป็นการดูแลหน่วยงาน คน การประสานงาน ให้สามารถดำเนินให้แล้วเสร็จตามแผนงาน เวลา ค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้

แนวคิดของลินดอล เออร์วิค และลูเทอร์ กูลิค ได้เสนอแนวคิดในการบริหารที่มีความสำคัญสูงสุด โดยนำแนวคิดของเทเลอร์ แนวคิดของฟาโยล และนักทฤษฎีสมัยดั้งเดิมหลายคนมารวมกันและเพิ่มเติม โดยเสนอแนวคิดการบริหารที่เรียกว่า "POSDCoRB" ดังนี้

1) การวางแผนงาน (Planning: P) คือ การจัดวางเค้าโครงการ แผนปฏิบัติงาน วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานไว้ล่วงหน้า ผู้บริหารต้องทำการวางแผนงานทุกขั้นตอนเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติทั้งองค์กรและเพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดการหน่วยงาน (Organizing: O) หรือการจัดองค์การ คือ การกำหนดโครงสร้างขององค์กร โครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงาน โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือ จัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization) พร้อมกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์

3) การจัดการตัวบุคคล (Staffing: s) หรือการจัดบุคลากรในปฏิบัติงาน การจัดอัตรากำลัง การสรรหาบุคคลเข้ามาทำงาน การส่งเสริมขวัญกำลังใจ การจัดสวัสดิการ การสร้าง

บรรยากาศในการทำงาน เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัด แบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4) การอำนวยการ (Directing: D) คือ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชาและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

5) การประสานงาน (Coordinating: Co) คือ การประสานกิจกรรมต่างๆ เป็นการประสานในส่วนต่างๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่นและให้เกิดการร่วมมือที่ดีนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6) การรายงาน (Reporting: R) คือ การรายงานผลการดำเนินงานของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรได้รับทราบความเคลื่อนไหว ความคืบหน้าในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

7) การบริหารงบประมาณ (Budgeting: B) คือ การจัดทำงบประมาณ การทำบัญชี การใช้จ่ายเงิน การควบคุมรวมถึงตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน

สมพงษ์ เกษมสิน, 2550, อังโน นันชรี มูลเชื้อ (2563,น.21) ได้สรุปกระบวนการบริหารไว้ใน "Paper on the Science of Administration" ว่ากระบวนการบริหารมีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ข้อ หรือที่เรียกว่า POSDCORB Model อธิบายความหมายดังนี้

1) P = Planning หมายถึง การวางแผนงาน ที่ต้องคำนึงถึงนโยบายเพื่อให้แผนงาน ที่กำหนดขึ้นสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางวิชาการและวิจรรณญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการอย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์

2) O - Organizing หมายถึง การจัดการองค์การ บาลแห่งก็พิจารณาไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ เป็นการแบ่งส่วนงานให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน การแบ่งงานเป็นแผนก การกำหนดโครงสร้าง

3) S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงการจัดการเกี่ยวกับการบริหารบุคคลเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงาน รวมถึงการที่จะเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของพนักงาน

4) D = Directing หมายถึง การอำนวยการ การควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

5) C = Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไป ด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่ช่วยให้การประสานงานดีขึ้นเพื่อช่วย แก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการ บริหาร เพราะเป็นกิจวัตรประจำที่ต้องกระทำในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกระดับการร่วมมือ ประสานงานเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่ต้องจัดให้มีในหน่วยงานเพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

6) R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานรวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่ ต้องแจ้งให้องค์การทราบด้วยความสำคัญของการรายงานนั้นอยู่บนรากฐานของความจริง

7) B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณ เป็นการศึกษาระบบกรรมวิธีในการบริหาร เกี่ยวกับงบประมาณ การเงิน ตลอดจนวิธีการใช้งบประมาณ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์การมีความสำคัญต่อการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำกรอบทฤษฎีแนวคิดของลินดอล เออร์วิคและลู เทอร์ กูลิค ที่เสนอแนวคิดในการบริหารที่มีความสำคัญสูงสุด โดยนำแนวคิดของเทเลอร์แนวคิด ของฟาโยล และนักทฤษฎีสมาัยดั้งเดิมหลายคนมารวมกันและเพิ่มเติม โดยเสนอแนวคิดการบริหารที่ เรียกว่า "POSDCoRB มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

4.แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ประกอบด้วย ความหมายของความพึงพอใจ ความสำคัญของ ความพึงพอใจ และองค์ประกอบของความพึงพอใจโดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

กรกร เป้าสุวรรณและคณะ (2550) อ้างถึงใน กิตติวัลย์ ทองอร่าม (2560,น.8) ได้ให้ ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกทางทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ เป็น ความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาจเป็นได้ทั้งทางบวกและลบ เมื่อได้สิ่งนั้นตอบสนองความต้องการทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์ก็จะเกิดความรู้สึกบวก รู้สึกพึงพอใจแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนี้สร้างความรู้สึก ผิดหวังก็ทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

จารุวรรณ กนกทอง (2559,น.6) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ไว้ว่า ความรู้สึกที่ดีของลูกค้ำที่ได้รับการบริการเป็นไปตามความหวังจากการให้บริการ ซึ่งเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ เกิดความรู้สึกบวกเป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ถ้ารู้สึกผิดหวัง ก็ทำให้เกิดความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พอใจ

จากการศึกษาความหมายของความพึงพอใจ ข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจคือ สภาวะของความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อสิ่งนั้นตรงตามความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคลนั้นๆ หรือเกินกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในหลากหลายบริบท ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตส่วนตัว การทำงาน ความสัมพันธ์ หรือการบริโภคสินค้าและบริการ

4.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

จากการศึกษาพบว่า มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจไว้ดังนี้

ปภาวดี ดุลยจินดา (2540,น.530-531) อ้างถึงใน กิตติวัลย์ ทองอร่าม (2560,น.9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ ดังนี้

3.2.1 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิต กล่าวคือ การทำงานเป็นความท้าทายความสามารถของบุคคลและในขณะเดียวกันชีวิตในการทำงาน ก็ต้องเป็นชีวิตที่มีคุณภาพด้วย ดังนั้นความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจึงช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

3.2.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานช่วยป้องกันการห่างเหินจากงาน กล่าวคือ ในการทำงานย่อมมีความขัดแย้งระหว่างบุคคลเสมอ ดังนั้นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานคือผลตอบแทนซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน

4.3 องค์ประกอบของความพึงพอใจ

สุนันทา เลานั่นทน (2544,น.8-9) อ้างถึงใน กิตติวัลย์ ทองอร่าม (2560,น.11) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีส่วนในการจูงใจให้บุคคลมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่

- 1) การจัดงานที่ท้าทายความสามารถให้ทำแต่ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอร่างานที่มีลักษณะท้าทายกับบุคคลหนึ่งอาจจะไม่ท้าทายกับอีกบุคคลหนึ่งได้
- 2) การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผน หากบุคคลถูกร้องขอให้ช่วยในการวางแผนและกำหนดภาวะแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ก็จะเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

- 3) การให้การยกย่องและสถานภาพ บุคคลทุกคนไม่ว่าอยู่ในฐานะอะไร ควรได้รับการยกย่องจากกลุ่ม และผู้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ
- 4) การให้ความรับผิดชอบและอำนาจมากขึ้น อาจเป็นการเลื่อนตำแหน่ง การให้อำนาจและมอบหมายงานที่รับผิดชอบ เป็นเครื่องมือในการจูงใจคนปฏิบัติงาน
- 5) การให้ความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- 6) การให้ความอิสระในการทำงาน ทุกคนมักปรารถนาความอิสระในการทำงานด้วยตัวเขาเองโดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นสูงควรให้อิสระในการทำงาน
- 7) การเปิดโอกาสให้เจริญก้าวหน้าทางด้านส่วนตัว ซึ่งความปรารถนาที่จะก้าวหน้าในอาชีพเป็นเป้าหมายของทุกคนในองค์กร การได้มีโอกาสเข้ามาฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การหมุนเวียนงานและการสร้างประสบการณ์จากใช้เครื่องมือต่างๆ ล้วนเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
- 8) การให้เงินรางวัลที่เกี่ยวกับเงิน ซึ่งการวิจัยในปัจจุบันยังสรุปไม่ได้ว่าเงินเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจมากกว่าที่จะเป็นแรงจูงใจ แต่คนส่วนมากก็ยังคงคุณค่าของเงินไว้สูง
- 9) การให้โอกาสแข่งขัน ซึ่งการแข่งขันเป็นแรงจูงใจสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับผู้บริหารซึ่งต้องการความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานทำให้แรงกระตุ้นที่จะแสวงหาแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาองค์ประกอบของความพึงพอใจ ข้างต้นอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความพึงพอใจ ต้องมาจากการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในวิธีต่างๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและมีความพึงพอใจในงานที่ตนเองปฏิบัติอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ จึงนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดความพึงพอใจมาใช้ในการกำหนดแบบสัมภาษณ์ในการความพึงพอใจในการดำเนินงานของสมาชิกในด้านการบริหารจัดการการผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผล เพื่อวัดความพึงพอใจของสมาชิกว่ามีด้านบวกหรือด้านลบในการดำเนินงาน

4. บริบทของจังหวัดพิษณุโลก

4.1 บริบทของจังหวัดพิษณุโลก

บริบทของจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ที่ตั้งและอาณาเขต สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ เขตการปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติ และข้อมูลด้านเศรษฐกิจ โดยสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ประวัติความเป็นมา

จังหวัดพิษณุโลก เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย จังหวัดพิษณุโลกได้ชื่อว่า “เมืองสองแคว” เพราะมีแม่น้ำ 2 สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำน่าน และแม่น้ำแควน้อย เมื่อมาเยือนพิษณุโลกอย่าพลาดชมความยิ่งใหญ่ของพระพุทธชินราชที่วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหารซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย ใกล้ตัวเมืองมีกิจกรรมทางธรรมชาติที่น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการว่ายน้ำในน้ำตกชาติตระการชมหมอกที่ทอดยาวสุดลูกหูลูกตาบนจุดชมวิวนครชุม สัมผัสวิถีชาวบ้านท่ามกลางขุนเขาและทุ่งนา กว้างใหญ่ในอำเภอเนินมะปราง ล่องแก่งที่อ่างเก็บน้ำห้วยสามรวม ล่องแก่งผจญภัยตามแม่น้ำเข็ก เป็นต้น นอกจากนี้จังหวัดพิษณุโลกยังมีโบราณสถานอย่างวัดจุฬามณีซึ่งมีโบราณวัตถุสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น รอยพระพุทธบาทจำลองที่ประดิษฐานอยู่ใน ปรangk์เขมรโบราณและศิลาจารึกที่ฝังอยู่ในกำแพงมณฑป ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น พระราชวังจันทน์ วัดราชภัฏ และพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านเซอร์เกย์ทวิ ฐานความรู้ที่สะท้อนชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านพิษณุโลก

4.1.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพิษณุโลกมีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่แตกต่างกันตามการแบ่งแบบต่าง ๆ หากแบ่งเขตตามการพยากรณ์อากาศ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะจัดอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง สำหรับเกณฑ์การแบ่งภาคอย่างเป็นทางการของราชบัณฑิตยสภา จะจัดอยู่ในภาคกลาง โดยอยู่ทางตอนบนของภาค ห่างจากกรุงเทพมหานคร 377 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 10,815 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,759,909 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

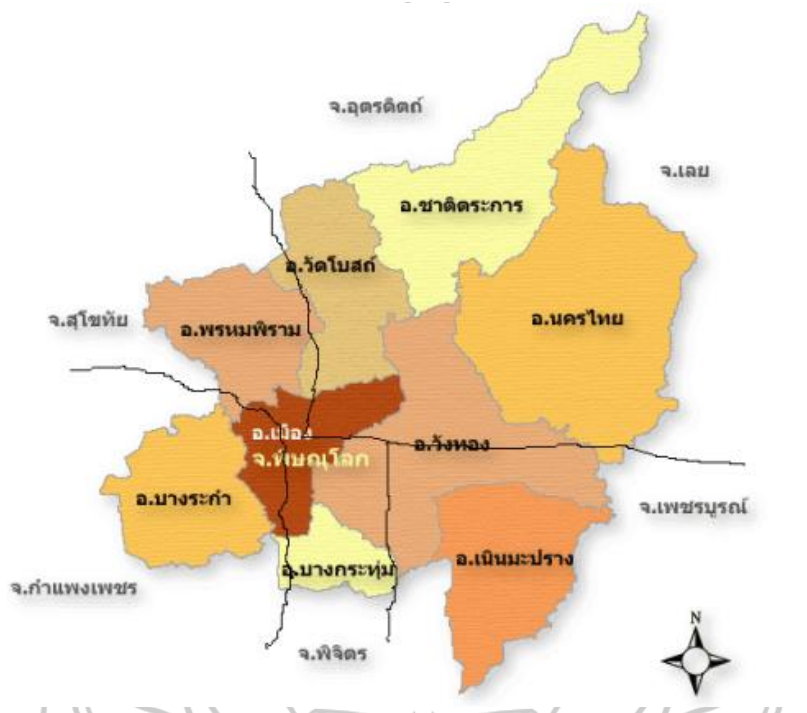
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน และอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์, แขวงไชยบุรี ประเทศลาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหล่มสัก อำเภอเขาค้อ อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์, อำเภอด่านซ้าย และอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองพิจิตร อำเภอวชิรบารมี อำเภอสามง่าม และอำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกงไกรลาศ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย, อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดพิษณุโลก

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2565,น.6)

4.1.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดพิษณุโลก ทางตอนเหนือและตอนกลางของจังหวัดเป็นเขตภูเขาสูง พื้นที่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นเทือกเขาสูง แนวกั้นเขตแดนไทย -ลาว เป็นรอยต่อของจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ และเลย เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่พื้นที่ในบริเวณด้านทิศเหนือ และด้านทิศตะวันออก มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำน่าน แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำเข็กหรือแม่น้ำวังทอง

จุดเด่นทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก คือ มีลักษณะพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ เนื่องจากลักษณะพื้นที่ทางตอนเหนือ ทางตะวันออก และตอนกลาง

บางส่วนเป็นเขตภูเขาสูง ที่ราบสูง และลาดเอียงลงมาทางตอนกลาง ทางตะวันตก และทางตอนใต้จนเป็นพื้นที่ราบพื้นที่ราบลุ่ม ทำให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ทุกสาขา เช่น สาขาป่าไม้ สาขาพืช สาขาประมง และสาขาปศุสัตว์ โดยเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอพรหมพิราม อำเภอบางกระทุ่ม และอำเภอบางระกำ จะเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัดที่ทำรายได้หลักให้กับจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ ในพื้นที่เขตอำเภอบางระกำบริเวณพื้นที่ใกล้ลุ่มน้ำยม ทุกปีจะเกิดปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ราษฎรไม่สามารถปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ได้ อำเภอบางระกำจึงเป็นแหล่งรองรับน้ำในฤดูฝนและเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำธรรมชาติ และแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ทำรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ หากสามารถพัฒนาพื้นที่ตามศักยภาพให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดเพื่อการศึกษาและขยายปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจืด รวมถึง การส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำจะทำให้ อำเภอบางระกำ เป็นแหล่งทำประมงน้ำจืดที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลกได้ต่อไป

4.1.4 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมีลักษณะร้อนชื้น ฤดูร้อนมีอากาศร้อนมาก โดยเฉพาะช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน มีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยเดือนเมษายน ประมาณ ๓๘ องศาเซลเซียสฤดูฝน ฝนตกมากในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน ซึ่งเป็นฤดูการเพาะปลูกของเกษตรกรฤดูหนาวมีอากาศค่อนข้างหนาวตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนมกราคม ประมาณ 10 องศาเซลเซียส ทำให้ในเขตภูเขาสูงและที่ราบสูงพื้นที่อำเภอนครไทยอำเภอชาติตระการ สามารถปลูกพืชเมืองหนาวได้ สำหรับความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ๖๘ ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเดือนมิถุนายน ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเดือนกุมภาพันธ์

4.1.5 เขตการปกครอง

จังหวัดพิษณุโลกแบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็น 9 อำเภอ 93ตำบล 1,048 หมู่บ้าน ประกอบด้วย อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอวังทอง อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอพรหมพิราม อำเภอบางระกำ อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอเนินมะปราง อำเภอนครไทย และอำเภอชาติตระการ

4.1.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2565, น.4) กล่าวว่า จังหวัดพิษณุโลกมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ดังนี้

1) *ทรัพยากรดิน* ลักษณะดินโดยทั่วไปในเขตจังหวัดพิษณุโลก จำแนกเป็นชุดดินเลย ชุดดินวังไร่ (ดินเหนียว) ดินชุดมวกเหล็ก (ดินตื้นเกิดจากหินดินดาน) ดินชุดบ้านจ้อง (ดินลึกมาก) และดินชุดเชียงราย (ดินตะกอนแม่น้ำ/ดินร่วน)

2) *ทรัพยากรแร่ธาตุ* จังหวัดพิษณุโลก มีแร่ธาตุที่สำคัญในพื้นที่ คือ ตำบลดงท่าแขกมีแร่โครไมต์ แร่เหล็ก แร่ทองแดง ตำบลนางพญา มีแร่ตะกั่ว ตำบลผาเสียดมีแร่ทังสเตม แร่สบู พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้

3) *ทรัพยากรน้ำ* จังหวัดพิษณุโลก มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เหนือเขื่อนสิริกิติ์และเขื่อนดิน มีแม่น้ำสายหลัก 1 สาย คือ แม่น้ำน่าน (ได้รับประโยชน์บางหมู่บ้าน) และลำห้วยที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยสิงห์ ห้วยหมัน ห้วยคลองชมพู

4) *ทรัพยากรป่าไม้* จังหวัดพิษณุโลกมีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 1,050,625 ไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ โดยแยกเป็นป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าจรม ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ป่าปากห้วยฉลองและห้วยสีเสียด และป่าห้วยเกียงพาและป่าห้วยไค้

4.1.7 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2566, น.31) กล่าวว่า คริวเรือนเกษตรและแรงงานภาคเกษตรจำนวนคริวเรือนเกษตรกรในปี 2566 มีคริวเรือนเกษตรกรจำนวน 98,951 คริวเรือน ลดลงจากปี 2565 ร้อยละ 5.32 และมีแรงงานภาคการเกษตรจำนวนทั้งสิ้น 235,609 ราย ลดลงจากปี 2565 ร้อยละ 4.10 ตามลำดับ ดังนี้

1) *ด้านการเกษตร* พื้นที่การเกษตร จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่ประมาณ ๖,๖๒๑,๖๘๑.๗๘ ไร่ พื้นที่การเกษตรทั้งจังหวัด ๓,๔๕๑,๓๖๑.๓๐ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๑๒ ของพื้นที่จังหวัด) เป็นพื้นที่นา ๑,๖๓๗,๗๙๑.๖๗ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๔๕ ของพื้นที่เกษตร) ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ๗๑๓,๙๒๕.๕๕ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๘) ของพื้นที่เกษตร) พืชไร่/พืชสวนและอื่น ๆ ๑,๐๙๙,๖๔๔.๐๘ ไร่ (คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘๖ ของพื้นที่เกษตร) สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ข้าว นาปี ข้าวนาปรัง ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มะม่วง สับปะรด มะม่วง ปาล์ม น้ำมัน กล้ายน้ำว่า

2) *การปศุสัตว์* สินค้าเศรษฐกิจสำคัญ มี ๖ ชนิด ได้แก่ ไก่เนื้อ, เป็ดไข่, ไก่พื้นเมือง ไค้เนื้อ, สุกร และกระบือ

3) การประมง สิ้นค้าเกษตรกรด้านประมงที่สำคัญ ดังนี้ (1) เลี้ยงในกระชัง มี 4 ชนิด ได้แก่ ปลานิลทับทิม ปลาเกล็ดหลวง ปลานิลดำ ปลาเกล็ดแก้ว (2) เลี้ยงในบ่อดิน มี 5 ชนิด ตามลำดับ ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาสร้อย ปลาทับทิม และ (3) จับตามธรรมชาติ มี 4 ชนิด ตามลำดับ ปลาหมอ ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลากระดี่

4.1.8 องค์กรเกษตรกรและเครือข่าย

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2565, น.11) กล่าวว่า จำนวนองค์กรเกษตรกรและเครือข่ายในจังหวัดพิษณุโลก ภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 93 กลุ่ม
- 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 951 กลุ่ม สมาชิก 16,063 ราย
- 3) กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 94 กลุ่ม
- 4) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน 96 กลุ่ม
- 5) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน 1,048 ราย

4.2 วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2565, น.13) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดพิษณุโลกข้อมูล ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2566 มีการจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 951 กลุ่ม สมาชิก 16,063 ราย โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ได้ดำเนินการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินศักยภาพ ได้แก่ การประเมินกระบวนการ (ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน โครงสร้างและกฎระเบียบ การเงินและบัญชีสวัสดิการสมาชิกและชุมชน) การวางแผนการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การจัดการสินค้าหรือบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ด้านผลลัพธ์ตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน ด้านคุณภาพสินค้าหรือบริการ ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพรวมทั้งสิ้น 921 กลุ่ม มีผลการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี 282 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.62 ระดับปานกลาง 421 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 45.71 และระดับปรับปรุง 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 23.67 โดยจำแนกตามประเด็นที่ประเมินศักยภาพ ได้ดังนี้ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามประเด็นที่ประเมินศักยภาพ

ปัจจัยที่ประเมิน	วิสาหกิจชุมชน(แห่ง)					
	ดี	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	ต้องปรับปรุง	ร้อยละ
1. ผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	296	32.14	<u>400</u>	43.43	<u>225</u>	24.43
2. การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	332	36.05	<u>353</u>	38.33	<u>236</u>	25.62
3. การบริหารตลาด	240	26.06	<u>446</u>	48.43	<u>235</u>	25.52
4. การจัดการความรู้และข้อมูล	267	28.99	<u>442</u>	47.99	<u>212</u>	23.02
5. การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	312	33.88	<u>381</u>	41.37	<u>228</u>	24.76
6. การจัดการสินค้าหรือบริการ	272	29.53	<u>424</u>	46.04	<u>225</u>	24.43
7. ผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	232	25.19	<u>504</u>	54.72	<u>185</u>	20.09

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2565, น.13)

กล่าวโดยสรุป จังหวัดพิษณุโลก มีเนื้อที่ประมาณ 1,681.445 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,050,625 ไร่ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตภูเขาและที่สูง เป็นภูมิประเทศที่พบมากประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ มีอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์อยู่ตอนกลางเป็นพื้นที่แหล่งน้ำ 284.8 ตารางกิโลเมตร โดยมีประชากรทั้งหมด 44,762 คน 12,058 หลังคาเรือน การผลิตที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก คือ มะม่วงหิมพานต์ รองลงมา ได้แก่ ข้าวนาปี (นาดำ) และข้าวนาปี (ข้าวไร่) มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ยื่นจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 951 แห่ง สมาชิก 16,063 ราย วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพรวมทั้งสิ้น 921 แห่ง โดยมีผลการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี 282 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.62 ระดับปานกลาง 421 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 45.71 และระดับปรับปรุง 31 แห่ง คิดเป็น

ร้อยละ 23.67ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดประเด็นศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับบริการประเมินศักยภาพทุกกลุ่มในจังหวัดพิษณุโลก และกำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ สมาชิกในครัวเรือน รายได้ครัวเรือนต่อปี รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน สภาพการเป็นหนี้สิน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปตามตัวแปร ดังนี้

5.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

5.1.1 เพศ

ธัญญ์วี ธนศิริพลภัทร์ (2555, น. 67) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับวิชราภรณ์ อิมแก้ว (2558, น. 79) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.3 เป็นเพศหญิง และ ร้อยละ 17.7 เป็นเพศชาย และพรภิญญา พวงเพชร (2558, น. 54) ศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงจำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68 และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32

5.1.2 อายุ

สุภัท สุขสุคนธ์ (2555, น. 50) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า กลุ่มระดับดีมีสมาชิกอายุน้อยที่สุด 29 ปี

อายุมากที่สุด 56 ปี และอายุเฉลี่ยของสมาชิกคือ 42.9 ปี ใกล้เคียงกับดาวใจ ดอกไม้คลี (2556, น. 56) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอ พนัสนิคม จังหวัด ชลบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดี มีอายุน้อยสุด 24 ปี อายุมากที่สุด 76 ปี และอายุเฉลี่ย ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคือ 48.05 ปี

5.1.3 สถานภาพการสมรส

ธัญญ์รวี ธนศิริพูลภักดิ์ (2555, น. 47) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.2) มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 20.3 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง และร้อยละ 7.6 มีสถานภาพโสด สอดคล้องกับวชิราภรณ์ อิมแก้ว (2558, น. 79) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.1) มีสถานภาพสมรส

5.1.4 ระดับการศึกษา

ดาวใจ ดอกไม้คลี (2556, น. 57) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดีส่วนใหญ่ จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับวชิรา ภรณ์ อิมแก้ว (2558, น. 79) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ตอนปลาย

5.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

5.2.1 อาชีพ

สุภัท สุธสุคนธ์ (2555, น. 56) พบว่า กลุ่มระดับดี สมาชิกส่วนใหญ่ ประกอบ อาชีพทำการเกษตร รองลงมาคือ ประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพรับราชการ ตามลำดับ สอดคล้องกับดาวใจ ดอกไม้คลี (2556, น. 59) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดีส่วนใหญ่ ประกอบการเกษตร รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และส่วนน้อย ประกอบธุรกิจการค้าและพนักงานบริษัท และวชิราภรณ์ อิมแก้ว (2558, น. 80) พบว่า สมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีการประกอบอาชีพหลัก คือ อาชีพทางการเกษตร

5.2.2 สมาชิกในครัวเรือน

ธัญญ์รวี ธนศิริพูลภักดิ์ (2555, น. 47) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.91 คน จำนวนต่ำสุด 2 คน และสูงสุด 6 คน ใกล้เคียงกับสุภัท สุธสุคนธ์

(2555, น. 57) พบว่า กลุ่มระดับดี สมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 ราย สูงสุด 7 ราย โดยเฉลี่ยแล้วมีสมาชิกในครัวเรือน 3.3 ราย

5.2.3 รายได้ของครัวเรือนต่อปี

ธัญญ์รวี ธนศิริพูลภัทร์ (2555, น. 50) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ของครัวเรือนต่อปี ต่ำสุด 89,000 บาท สูงสุด 750,000 บาท เฉลี่ย 188,484.52 บาท ใกล้เคียงกับสุภัท สุธุคนธ์ (2555, น. 56) พบว่า กลุ่มระดับดี สมาชิกมีรายได้จากอาชีพหลักต่อครัวเรือนต่ำสุด 84,000 บาทต่อปี สูงสุด 960,000 บาทต่อปี เฉลี่ยแล้วสมาชิกมีรายได้ 248,511.4 บาทต่อปีต่อครัวเรือน

5.2.4 รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนต่อปี

สุภัท สุธุคนธ์ (2555, น. 58) พบว่า กลุ่มระดับดี สมาชิกมีรายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 5,000 บาทต่อปี สูงสุด 96,000 บาทต่อปี โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกมีรายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน 31,225.5 บาทต่อปี ใกล้เคียงกับธัญญ์รวี ธนศิริพูลภัทร์ (2555, น. 50) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 160,000 บาท เฉลี่ย 28,236.90 บาท

5.2.5 สภาพการเป็นหนี้สิน

ดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 62) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดี ร้อยละ 51.5 ไม่มีหนี้สิน และร้อยละ 48.5 มีสภาพการเป็นหนี้สิน แหล่งที่มาของหนี้สินส่วนใหญ่มาจากกองทุนหมู่บ้าน สอดคล้องกับบวชิราภรณ์ อิมแก้ว (2558, น. 81) พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีหนี้สิน โดยแหล่งที่มาของหนี้สินมาจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมาจากรณาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

5.3 ปัจจัยทางสังคม

5.3.1 สถานะภายในกลุ่ม

ธัญญ์รวี ธนศิริพูลภัทร์ (2555, น. 52) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิก รองลงมาคือ เป็นประธาน รองประธาน เลขานุการ เหนรัญญิก และประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ แตกต่างกับดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 65) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนระดับดี ส่วน

ใหญ่เป็นประธาน รองลงมาคือ เป็นสมาชิก ประชาสัมพันธ์ รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก ตามลำดับ

5.3.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

สุภัท สุขสุคนธ์ (2555, น. 51) พบว่า กลุ่มระดับดีสมาชิกมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกน้อยที่สุดมากกว่า 10 ปี และมากที่สุดระหว่าง 3-5 ปี โดยเฉลี่ยแล้วมีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 4.2 ปี ใกล้เคียงกับวชิราภรณ์ อิ่มแก้ว (2558, น. 65) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยเฉลี่ย 4.35 ปี และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5.4 การวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

วชิราภรณ์ อิ่มแก้ว (2558, น. 79) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง เพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้าน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้าน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน บุคคลจะรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น และเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร และสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สรัญญา ภูมิภู (2550, น. 84) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตและการแปรรูปทางการเกษตรในจังหวัดลำปาง พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับมาก สอดคล้องกับปิยวรรณ บุญทา (2554, น. 62) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการวางแผนพัฒนา กลุ่ม การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก และวชิราภรณ์ อิ่มแก้ว (2558, น. 135) พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างกับธัญญ์วี ธนศิริพูล

ภัทร์ (2555, น. 69) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนและบริหาร การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5.5 การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556, น. 103) พบว่า ระดับปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินกลุ่มระดับดี มีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล การรับผลประโยชน์ และการวางแผน ไกล่เคียงกับวชิราภรณ์ อิมแก้ว (2558, น. 137-138) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหากับการมีส่วนร่วมในการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ประเด็นที่มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนากลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหากับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับปานกลาง ได้แก่ กลุ่มไม่มีโอกาสศึกษาดูงาน/อบรม/แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ

พรภิญญา พวงเพชร (2558, น. 94) ศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก กล่าวว่า ผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีการวางแผนงานและจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน มีการระบุเวลาและกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกคนจะได้มีแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งสามารถปรับแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี โดยที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุก ๆ คนมีความเข้าใจตรงกัน และในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ควรมีการคำนึงถึงการบริหารงานอย่างมีส่วนร่วมที่แท้จริง โดยอาจมีการจัดการประชุมภายในวิสาหกิจชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องต่าง ๆ และอาจมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนในเขตชุมชนนั้น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

สรุปจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ สมาชิกในครัวเรือน รายได้ครัวเรือนต่อปี รายได้จากการเข้าร่วมวิสาหกิจชุมชน สภาพการเป็นหนี้สิน สถานะภายในกลุ่ม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม สาเหตุการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของ

วิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะ
ของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนวิสาหกิจชุมชนปี 2565 ในจังหวัดพิษณุโลก ที่มีการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุง จำนวน 31 แห่ง สมาชิก 218 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรจำนวน 218 ราย ตามสูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{N}{1+(N(e)^2)} \\ \text{แทนค่า} &= \frac{218}{1+(218 \times (0.05)^2)} \\ &= 141.10 \\ \text{กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n)} &= 142 \text{ ราย} \\ \text{การหาร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{142 \times 100}{218} \\ &= 65.14 \end{aligned}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.14 ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ที่ได้รับการได้รับการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุง จำนวน 31 แห่ง สมาชิก 218 ราย คำนวณหาตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามสัดส่วน โดยใช้สูตรของ Nagtalon (1983, อ้างอิงในบุญธรรม จิตตอนันต์, 2540 : 37) ดังนี้

$$n_i = \frac{n \cdot N_i}{N}$$

n_i = แทนจำนวนตัวอย่างในแต่ละอำเภอที่จะศึกษา
 n = แทนจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษามีค่าเท่ากับ 142 ราย
 N_i = แทนจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอที่จะศึกษา
 N = แทนจำนวนประชากรทั้งหมด 218 ราย

แนวทางการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละอำเภอ ขอยกตัวอย่างการคำนวณเฉพาะในอำเภอเมืองพิษณุโลก จำนวนประชากร 7 แห่ง 42 ราย ดังนี้

$$\begin{aligned} n_i &= \frac{142 \times 42}{218} \\ N_i &= 27 \text{ ราย} \end{aligned}$$

สำหรับอำเภอที่เหลือจะใช้แนวทางดังกล่าวข้างต้นคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนประชากรแต่ละอำเภอ จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอ ดังตาราง

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนสัดส่วนของเกษตรกรแต่ละอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชาติตระการ	25	17
นครไทย	14	9
เนินมะปราง	18	11
บางกระทุ่ม	42	27
บางระกำ	14	9
พรหมพิราม	15	10
เมืองพิษณุโลก	42	27
วังทอง	34	23
วัดโบสถ์	14	9
รวม	218	142

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.14 ของจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด โดยเลือกประธาน จำนวน 1 คน จากวิสาหกิจชุมชนจำนวน 31 แห่ง ใช้วิธีการสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยกำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบร่าง

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก

วิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

- 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- 2) สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ สถานภาพภายในวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรการเกษตร การดำรงตำแหน่งทางสังคม
- 3) สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย อาชีพหลัก พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน ลักษณะเป็นแบบมีคำตอบให้เลือกและเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

ด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) วัดระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 5 ระดับ โดยมีระดับคะแนนเรียงลำดับจาก น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) วัดระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 5 ระดับ โดยมีระดับคะแนนเรียงลำดับจาก น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

- 1) ปัญหาในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และด้านการประเมินผล เป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และด้านการประเมินผลเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ตามลำดับ

โดยจะให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามดังนี้

1 หมายถึง	ระดับความเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะน้อยที่สุด
2 หมายถึง	ระดับความเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะน้อย
3 หมายถึง	ระดับความเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะปานกลาง
4 หมายถึง	ระดับความเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะมาก
5 หมายถึง	ระดับความเป็นปัญหาและข้อเสนอแนะมากที่สุด

2.1.3 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์ทางด้านที่ทำการวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็นด้านความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) ได้แก่ ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและความถูกต้องตามสำนวนภาษา จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะไว้

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

2.2.1 การหาค่าความตรง (Validity) โดยหลังจากที่ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ถามฉบับร่างด้วยตนเองเรียบร้อยแล้ว นำมาเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่มีการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน พิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งหลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาได้ตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไข และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผ่านเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ซึ่งมีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้

สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงค์ (2551)ได้อธิบายการหาค่าความตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างเนื้อหา (IOC : Index of item Objective Congruence) ว่า

การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คนขึ้นไป ทำการตรวจและวิเคราะห์ผลดังนี้

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน หรืออย่างน้อย 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญหมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องวิสาหกิจชุมชน การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นั้น ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อความกับเนื้อหาที่จะวัด โดยที่ผู้วิจัยจัดทำแบบฟอร์มให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณาดังนี้

- ให้ +1 ถ้าข้อความวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด
- ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด
- ให้ -1 ถ้าข้อความวัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด

เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้ว ก็นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ยที่เรียกว่าการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือค่าความเที่ยงตรง (IOC:Index of Ithem Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาที่ต้องการวัด
	R	หมายถึง	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคนในแต่ละข้อความ (คิดเครื่องหมายด้วย)
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

- เกณฑ์
1. ค่า IOC มีค่า 0.50 – 1.00 มีความตรงใช้ได้
  2. ค่า IOC มีค่าต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุงยังใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นมาไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{146.69}{149} = 0.98$$

สรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ค่า IOC = 0.98 ผ่านเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ซึ่งมีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหา ข้อคำถามนั้นนำไปใช้ได้

2.2.2 การทดสอบค่าความเที่ยง (reliability) จากแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนั้น นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try – Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) อธิบายว่า การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด ในกรณีที่เครื่องมือเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่าหรือให้เรียงลำดับ มาตรวัดเจตคติต่างๆ ครอนบาค (Cronbach) ได้เสนอแนะวิธีหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left[\frac{1 - \sum Si^2}{St^2} \right]$$

โดยที่ α หมายถึงค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

K หมายถึง จำนวนข้อคำถาม

$\sum Si^2$ หมายถึงค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อคำถาม

St^2 หมายถึงค่าความแปรปรวนทั้งหมด

สำหรับเกณฑ์ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดความเที่ยงเชื่อถือได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่นตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่า ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

- 1) ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.905
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.895

- 3) ความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.893
- 4) ปัญหาในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.912
- 5) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เท่ากับ 0.899

สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่า เท่ากับ 0.900 ซึ่งสำหรับค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสม โดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัด ควรจะมีค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัยควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดความเที่ยงเชื่อถือได้ตามการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์มีความเชื่อถือได้และวิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพิษณุโลกโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม – เดือนพฤษภาคม 2567 เป็นระยะเวลา 4 เดือนและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ใน จังหวัดพิษณุโลก ที่มีผลการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุง จำนวนทั้งหมด 31 แห่ง สมาชิก 218 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเนโดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ราย และใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกประธาน จำนวน 1 คน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 111 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมาย โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมสัมภาษณ์ ผู้วิจัยควรเตรียมการก่อนลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การเตรียมตัวผู้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์รวมทั้งศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ และสถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูลกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.12 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น ปากกา กล้องถ่ายภาพ เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.2.1 **แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล** แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 **ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย** เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 **เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์** อธิบายคำถาม ที่มีในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจง่าย พยายามให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบในประเด็นของแบบสัมภาษณ์

3.2.4 **เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์** อธิบายคำถาม ที่มีในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจ

3.3 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 **การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล** ข้อมูลที่ได้รับจากประชากร มาทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3.2 **กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล** และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติต่างๆ ดังนี้

4.1 **การวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก** โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

(Arithmetic mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

คำนวณหาค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อลักษณะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยกำหนดความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{ระดับคะแนนสูงสุด} - \text{ระดับคะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนนสูงสุด}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น สามารถกำหนดการแปลความหมายของข้อมูลในแต่ละตอนได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามระเบียบวิธีวิจัยโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็นแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก มีสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในครัวเรือน สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คือ สถานภาพภายในวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรทางราชการ การดำรงตำแหน่งทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คือ อาชีพ พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน รายได้และหนี้สินของครัวเรือน ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 142

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	29	20.4
หญิง	113	79.6
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	2	1.4
31 – 45	20	14.1
46 – 60	63	44.4
61 – 75	52	36.6
มากกว่า หรือเท่ากับ 76	5	3.5
ค่าต่ำสุด = 29 ปี ค่าสูงสุด = 77 ปี ค่าเฉลี่ย = 45.5986 ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.4045		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	12	8.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	29	20.4
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า(ปวช.)	61	43.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	25	17.6
ปริญญาตรี	15	10.6
4. จำนวนสมาชิกภายในครัวเรือน (คน)		
1	26	18.3
2	39	27.5
3	51	35.9
4	25	17.6
5 ขึ้นไป	1	0.7
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 6 คน ค่าเฉลี่ย = 3.01 คน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.0717 คน		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 142

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	30	21.1
2	77	54.2
3	13	9.2
4	20	14.1
5 ขึ้นไป	2	1.4
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 5 คน ค่าเฉลี่ย 1.9085 คน		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.002 คน		

จากตารางที่ 4.1 พบว่าสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 79.6 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 20.4 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 44.4 มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี รองลงมาร้อยละ 36.6 มีอายุระหว่าง 61-75 ปี ร้อยละ 14.1 มีอายุระหว่าง 31- 45ปี ร้อยละ 3.5 มีอายุมากกว่า 75 ปี และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 1.4 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 45.59 ปี อายุต่ำสุด 29 ปี อายุสูงสุด 77 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.4045 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 43.0 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) รองลงมาร้อยละ 20.4 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.6 มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า(ปวส.) ร้อยละ 10.6 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 10.6 และร้อยละ 8.5 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 35.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 27.5 มีสมาชิกในครัวเรือน 2 คน ร้อยละ 18.3 มีสมาชิกในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 17.6 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน และร้อยละ 0.1 มีสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 5 คน

ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 3.01 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.071 คน

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 54.2 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน ร้อยละ 21.1 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 14.1 มีจำนวนแรงงาน 4 คน และร้อยละ 1.4 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน มากกว่าเท่ากับ 5 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.9085 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.002 คน

ตารางที่ 4.2 สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 142		
สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพภายในวิสาหกิจชุมชน		
ประธานวิสาหกิจชุมชน	31	21.83
คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน	38	26.76
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	73	51.41
2. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
1	25	17.6
2	17	12.0
3	42	29.6
4	12	8.5
5 ขึ้นไป	46	32.39
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 3.7535 ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.2382 ปี		
3. การเป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรการเกษตร		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร	67	47.2
เป็นสมาชิกกลุ่ม/กลุ่มองค์กรการเกษตร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	75	52.8

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 142

สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	62	45.3
แปลงใหญ่ข้าว	42	30.7
ศูนย์ข้าวชุมชน	29	21.2
กลุ่มผู้ใช้น้ำทางการเกษตร	23	16.8
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	12	8.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	11	8.0
สหกรณ์การเกษตร	9	6.6
4. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม	85	59.9
ดำรงตำแหน่งทางสังคม(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	57	40.1
คณะกรรมการหมู่บ้าน	37	27.0
อสม.	34	24.8
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	10	7.3
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	10	7.3
สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	3.6

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถานภาพในวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 51.41 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมาร้อยละ 26.76 เป็นคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 21.83 เป็นประธานวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 50.0 เป็นสมาชิก 2 -3 ปี ร้อยละ 27.5 เป็นสมาชิก 4 - 5 ปี ร้อยละ 13.4 เป็นสมาชิก 6-7 ปี ร้อยละ 7.7 เป็นสมาชิกลดกว่า 2 ปี และร้อยละ 1.4 เป็นสมาชิกมากกว่า 7 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 2.9225 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 10 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.9537 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร ร้อยละ 52.8 ประกอบด้วย เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ชกส. ร้อยละ 45.3 กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ร้อยละ 30.7 ศูนย์ข้าวชุมชน ร้อยละ 21.2 กลุ่มผู้ใช้น้ำทางการเกษตร ร้อยละ 16.8 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 8.8 กลุ่มส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ร้อยละ 8.0 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 6.6 และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร ร้อยละ 47.2

การดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 40.1 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 27.0 อสม. ร้อยละ 24.8 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครเกษตร ร้อยละ 7.3 เป็นสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 3.6 และไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆทางสังคม ร้อยละ 59.9

ตารางที่ 4.3 สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 142

สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	63	44.4
รับจ้างทั่วไป	58	40.8
ค้าขาย	14	9.9
ข้าราชการบำนาญ	4	2.8
ธุรกิจส่วนตัว	3	2.1
2. พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
2.1 จำนวนพื้นที่ถือครอง		
ไม่มีพื้นที่การเกษตร	25	17.6
มีพื้นที่การเกษตร	117	82.4
น้อยกว่าเท่ากับ 5	50	35.2
6 – 10	27	19.0
11 – 15	11	7.7
16 – 20	15	10.6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 142

สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มากกว่าเท่ากับ 21	14	9.9
ค่าต่ำสุด = 2 ไร่ ค่าสูงสุด = 33 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 8.9014 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.14784 ไร่		
2.2 ลักษณะการถือครอง		
เช่า	55	73.3
ของครัวเรือน	20	26.7
3. จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน (คน)		
3.1 จำนวนแรงงาน		
ไม่มีแรงงานด้านการเกษตร	64	45.1
มีแรงงานด้านการเกษตร	78	54.9
1	26	4.0
2	90	54.7
3	22	29.3
4 ขึ้นไป	13	13.3
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 4 คน ค่าเฉลี่ย = 2.7254 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.75460 คน		
4. รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)		
น้อยกว่าเท่ากับ 100,000	19	13.9
100,001 – 200,000	67	48.9
100,001 – 300,000	22	16.1
300,001 – 400,000	12	8.8
มากกว่าเท่ากับ 400,001	17	12.3
ค่าต่ำสุด = 50,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 800,000 บาท/ปี ค่าเฉลี่ย = 255,633.80 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 268,242.15 บาท/ปี		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 142

สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5.รายได้จากวิสาหกิจชุมชน (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน	29	20.4
มีจากวิสาหกิจชุมชน	113	79.6
5.1 รายได้จากวิสาหกิจชุมชน (ต่อ)		
น้อยกว่าเท่ากับ 4,000	8	5.6
4,001 – 6,000	35	24.6
6,001 – 8,000	46	32.4
8,001 – 10,000	19	13.4
มากกว่าเท่ากับ 10,001	5	3.5
ค่าต่ำสุด = 2,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 20,000 บาท/ปี ค่าเฉลี่ย = 7,461.47 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2,977.505 บาท/ปี		
5.2 รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้ในภาคการเกษตร	62	43.6
มีรายได้ในภาคการเกษตร	80	56.4
น้อยกว่าเท่ากับ 100,000	21	14.8
100,001 – 200,000	32	22.5
200,001 – 300,000	17	11.9
300,001 – 400,000	7	4.9
มากกว่าเท่ากับ 400,001	3	2.1
ค่าต่ำสุด = 20,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 300,000 บาท/ปี ค่าเฉลี่ย = 128,661.97 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 102,702.689 บาท/ปี		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 142

สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5.3 รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้ในภาคการเกษตร	23	16.8
มีรายได้ในภาคการเกษตร	114	83.2
น้อยกว่าเท่ากับ 50,000	13	9.5
50,001 – 100,000	27	19.7
100,001 – 150,000	26	19.0
150,001 – 200,000	25	18.2
มากกว่าเท่ากับ 200,001	23	16.8
ค่าต่ำสุด = 10,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด = 500,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย = 112,464.79 บาท/ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 186,068.647 บาท/ปี		
6. หนี้สินของครัวเรือน (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	79	57.7
มีหนี้สิน	58	42.3
6.1 หนี้สินในภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าเท่ากับ 40,000	3	2.2
40,001 – 80,000	4	2.9
80,001 – 120,000	11	8.0
120,001 – 160,000	5	3.6
มากกว่าเท่ากับ 160,001	2	1.5
ค่าต่ำสุด = 10,000 บาท ค่าสูงสุด = 490,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 182,957.75 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 183,931.797 บาท		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 142

สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6.2 หนี้สินนอกภาคการเกษตร (บาท)		
น้อยกว่าเท่ากับ 20,000	2	1.5
20,001 – 40,000	8	5.8
40,001 – 60,000	16	11.7
60,001 – 80,000	2	1.5
มากกว่าเท่ากับ 80,001	16	11.7
ค่าต่ำสุด = 15,000 บาท ค่าสูงสุด = 400,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 42,638.46 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 66,408.881 บาท		

จากตารางที่ 4.3 สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

อาชีพหลัก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 46.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 38.7 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 10.2 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 2.9 ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ และร้อยละ 2.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ

อาชีพรอง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 53.3 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 35.8อาชีพเกษตรกรรม และ ร้อยละ 10.9 ประกอบอาชีพค้าขาย ตามลำดับ

พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 54.7 มีพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 29.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าเท่ากับ 21 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 10.9 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่าเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 6.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 16 - 20 ไร่ ร้อยละ 4.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 6 - 10 ไร่ ร้อยละ 2.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 11 – 15 ไร่ โดยแบ่งตามการถือครอง พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 73.3 เป็นการเช่า และ ร้อยละ 26.7 เป็นพื้นที่ของครัวเรือน ตามลำดับ และร้อยละ 45.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร โดยครัวเรือนเกษตรกรรมมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 30 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 80 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 22.346 ไร่

จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 54.7 มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน ร้อยละ 54.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน ร้อยละ 29.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 13.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 4.0 มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน จำนวน 1 คน และ ร้อยละ 1.3 มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนมากกว่าเท่ากับ 5 คน ตามลำดับ ซึ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 66.7 และเพศหญิง ร้อยละ 33.3 โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.61 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.801 คน

รายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 48.9 มีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือนมากที่สุด อยู่ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 16.1 มีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน อยู่ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท/ปี ร้อยละ 13.9 มีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือนน้อยกว่าเท่ากับ 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 12.3 มีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือนมากกว่าเท่ากับ 400,001 บาท/ปี และ ร้อยละ 8.8 มีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 300,001 – 400,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยมีรายได้รวมทั้งหมดในครัวเรือน เฉลี่ย 238,979.56 บาท/ปี

รายได้จากวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 78.8 โดย ร้อยละ 35.2 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด อยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 29.6 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท/ปี ร้อยละ 19.4 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.3 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน มากกว่าเท่ากับ 10,001 บาท/ปี และ ร้อยละ 7.4 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่าเท่ากับ 4,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 7,461.47 บาท/ปี และพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.2 ไม่มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากเป็นการรวมกลุ่มในการเพาะปลูกข้าวและจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อรวมกันซื้อปัจจัยการผลิต รวมกันจำหน่ายและต่อรองราคาสินค้าเกษตรเท่านั้น ไม่มีผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อทำการจำหน่าย

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 54.7 สมาชิกมีรายได้ในภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 19.7 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่าเท่ากับ 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 15.3 มีรายได้ในภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 12.4 มีรายได้ในภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท/ปี ร้อยละ 5.1 มีรายได้ใน

ภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 300,001 – 400,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 2.2 มีรายได้ในภาคการเกษตร มากกว่าเท่ากับ 400,001 บาท/ปี ตามลำดับ โดยมีรายได้ในภาคการเกษตร เฉลี่ย 173,537.33 บาท/ปี และไม่มีรายได้ในภาคการเกษตร ร้อยละ 45.3 ตามลำดับ

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 83.2 สมาชิกมีรายได้ นอกภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 19.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 19.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 18.2 มีรายได้นอกภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 16.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตร มากกว่าเท่ากับ 200,001 บาท/ปี และ ร้อยละ 9.5 มีรายได้นอกภาค การเกษตร น้อยกว่าเท่ากับ 50,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 162,641.59 บาท/ปี และไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 16.8 ตามลำดับ

หนี้สินของครัวเรือน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสมาชิกไม่มีหนี้สินของครัวเรือน ร้อย ละ 57.7 มีหนี้สินของครัวเรือน ร้อยละ 42.3 ตามลำดับ ดังนี้

หนี้สินในภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนหนี้สินในภาคการเกษตร มาก ที่สุด ร้อยละ 8.0 อยู่ระหว่าง 80,001 – 120,000 บาท รองลงมาหนี้สินในภาคการเกษตร ร้อยละ 3.6 อยู่ระหว่าง 120,001 – 160,000 บาท หนี้สินในภาคการเกษตร ร้อยละ 2.9 อยู่ระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท หนี้สินในภาคการเกษตร ร้อยละ 2.2 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40,000 และหนี้สินในภาค การเกษตร ร้อยละ 1.5 มากกว่าหรือเท่ากับ 160,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินในภาคการเกษตร เฉลี่ย 129,840.00 บาท

หนี้สินนอกภาคการเกษตร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสมาชิกมีหนี้สินนอกภาค การเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 11.7 อยู่ระหว่าง 40,001 – 60,000 บาทและมากกว่าหรือเท่ากับ 80,001 รองลงมาหนี้สินนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 5.8 อยู่ระหว่าง 20,001- 40,000 บาท หนี้สิน นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 1.5 น้อยกว่าเท่าหรือเท่ากับ 20,000 และอยู่ระหว่าง 60,001 – 80,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 83,318.18 บาท

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 142

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจของสมาชิก (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	1. ด้านการบริหารจัดการ	-	-	-	-			
1.1 การวางแผน การดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน	10 (7.3)	48 (34.3)	52 (35.0)	23 (16.8)	9 (6.6)	2.81 (1.018)	ปานกลาง	1
1.2 การบริหาร จัดการสมาชิกตามความ เหมาะสมกับบทบาท หน้าที่	10 (7.3)	43 (34.3)	56 (40.9)	23 (16.8)	5 (3.6)	2.78 (0.937)	ปานกลาง	2
1.3 การจัด โครงสร้างของกลุ่ม และ มีกฎระเบียบข้อตกลง ชัดเจน	10 (7.3)	39 (28.5)	67 (48.9)	17 (12.4)	4 (2.9)	2.75 (0.873)	ปานกลาง	3
1.4 การบริหาร จัดการการเงิน การ จัดสรรผลประโยชน์ ให้กับสมาชิก	30 (21.9)	58 (42.3)	30 (21.9)	17 (12.4)	2 (1.5)	2.29 (0.994)	น้อย	4
2. ด้านการผลิต	-	-	-	-	-	2.89 (0.953)	ปานกลาง	2
2.1 การวางแผน การผลิตสินค้าตาม ความต้องการของการตลาด	5 (3.6)	48 (35.0)	61 (44.5)	18 (13.1)	5 (3.6)	2.78 (0.855)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจของสมาชิก (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	2.2 ผลิตสินค้า ตามความต้องการของ ตลาด	8 (5.8)	46 (33.6)	47 (34.3)	27 (19.7)			
2.3 ปักจี้การ ผลิตเพียงพอต่อความ ต้องการและทันสมัย	6 (4.4)	30 (21.9)	50 (36.5)	38 (27.7)	13 (9.5)	3.16 (1.016)	ปาน กลาง	1
2.4 การพัฒนา สินค้าและบรรจุภัณฑ์ ตามความต้องการตลาด และทันสมัย	9 (6.6)	49 (35.8)	41 (29.9)	35 (25.5)	4 (2.9)	2.75 (0.930)	ปาน กลาง	4
3. ด้านการตลาดและ การเชื่อมโยงเครือข่าย	-	-	-	-	-	2.93 (0.945)	ปาน กลาง	1
3.1 สำรวจความ ต้องการจัดทำข้อมูล และทำแผนพัฒนา การตลาด	8 (5.8)	49 (35.8)	41 (29.9)	35 (25.5)	4 (2.9)	2.84 (0.972)	ปาน กลาง	4
3.2 เพิ่มช่องทาง และแหล่งจำหน่าย สินค้า	3 (2.2)	54 (39.4)	46 (33.6)	29 (21.2)	5 (3.6)	2.85 (0.907)	ปาน กลาง	3
3.3 สร้างความ เชื่อมั่นในสินค้าพร้อม ทั้งประชาสัมพันธ์สินค้า ในช่องทางต่างๆ	6 (4.4)	22 (16.1)	66 (48.2)	36 (26.3)	7 (5.1)	3.12 (0.892)	ปาน กลาง	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจของสมาชิก (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	3.4 สร้างและ เชื่อมโยงเครือข่ายกับ ทุกภาคส่วน	8 (5.8)	41 (29.9)	52 (38.0)	26 (19.0)			
4. ด้านการประเมินผล	-	-	-	-	-	2.66 (0.804)	ปาน กลาง	3
4.1 จัดทำ แผนการประเมิน ติดตามผลการ ดำเนินงานกลุ่ม	5 (3.6)	68 (49.6)	58 (42.3)	5 (3.6)	1 (0.7)	2.48 (0.665)	น้อย	3
4.2 การมีส่วน ร่วมในการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	5 (3.6)	48 (35.0)	54 (39.4)	26 (19.0)	4 (2.9)	2.82 (0.882)	ปาน กลาง	1
4.3 การติดตาม และประเมินผลการ ดำเนินงานตามแผนงาน ที่วาง	9 (6.6)	49 (35.8)	58 (42.3)	18 (13.1)	3 (2.2)	2.69 (0.864)	ปาน กลาง	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.79 (0.915)		

จากตารางที่ 4.4 พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ภาพรวมทั้งหมด

อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.79) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้านพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) *ด้านการบริหารจัดการ* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.66) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.81) การบริหารจัดการสมาชิกตามความเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 2.78) การจัดโครงสร้างของกลุ่ม และมีกฎระเบียบข้อตกลงชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.75) และระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การบริหารจัดการการเงิน การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.29)

2) *ด้านการผลิต* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.89) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.78) ผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.88) ปัจจัยการผลิตเพียงพอต่อความต้องการและทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.16) และการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการตลาดและทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 2.75)

3) *ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.93) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ สร้างความเชื่อมั่นในสินค้าพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าในช่องทางต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.12) สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายกับทุกภาคส่วน (ค่าเฉลี่ย 2.92) สืบหาความต้องการจัดทำข้อมูลและทำแผนพัฒนาการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.84) และการเพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.85)

4) *ด้านการประเมินผล* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.66) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.82) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ (ค่าเฉลี่ย 2.69) และระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดทำแผนการประเมิน ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.48)

ตารางที่ 4.5 สรุประดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

n = 142

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่า		
		เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	2.66	0.956	ปานกลาง	3
2. ด้านการผลิต	2.89	0.953	ปานกลาง	2
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย	2.93	0.945	ปานกลาง	1
4. ด้านการประเมินผล	2.66	0.804	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวม	2.79	0.915	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.5 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.93) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ สร้างความเชื่อมั่นในสินค้าพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าในช่องทางต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.12) สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายกับทุกภาคส่วน (ค่าเฉลี่ย 2.92) สำรวจความต้องการจัดทำข้อมูลและทำแผนพัฒนาการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.84) และการเพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.85)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 142

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	1. ด้านการบริหารจัดการ	-	-	-	-			
1.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	5 (3.6)	59 (43.1)	47 (34.3)	24 (17.5)	2 (1.5)	2.70 (0.852)	ปานกลาง	2
1.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดคนเข้าทำงานและจัดการทรัพยากรของกลุ่มตามความเหมาะสม	10 (7.3)	48 (35.0)	56 (40.9)	23 (16.8)	0 (0.0)	2.67 (0.841)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
1.3 สมาชิกมีส่วน ร่วมในการจัดโครงสร้าง กลุ่ม การเลือก คณะกรรมการ และ ร่วมกำหนดกฎระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม	4 (2.9)	38 (27.7)	54 (39.4)	39 (28.5)	2 (1.5)	2.98 (0.861)	ปาน กลาง	1
1.4 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ ตรวจสอบด้านการเงิน ทุน การจัดทำบัญชีและ การจัดสรรผลประโยชน์ ของกลุ่ม	6 (4.4)	70 (51.1)	32 (23.4)	26 (19.0)	3 (2.2)	2.64 (0.915)	ปาน กลาง	4
2. ด้านการผลิต	-	-	-	-	-	3.11 (0.924)	ปาน กลาง	1
2.1 สมาชิกมีส่วน ร่วมในการวางแผนการ ผลิตสินค้าของกลุ่ม	7 (5.1)	28 (20.4)	63 (46.0)	36 (26.3)	3 (2.2)	3.00 (0.874)	ปาน กลาง	2
2.2 สมาชิกมีส่วน ร่วมในการผลิตสินค้า ของกลุ่ม	0 (0.0)	16 (11.7)	44 (32.1)	56 (40.9)	21 (15.3)	3.60 (0.887)	มาก	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
2.3 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการจัดหาปัจจัยการ ผลิต ทรัพยากรและ เทคโนโลยีการผลิตของ กลุ่ม	1 (0.7)	44 (32.1)	66 (48.2)	18 (13.1)	8 (5.8)	2.91 (0.844)	ปาน กลาง	4
2.4 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสินค้าและ บรรจุภัณฑ์ของกลุ่มให้มี ความทันสมัยตรงความ ต้องการของตลาด	16 (11.7)	33 (24.1)	45 (32.8)	32 (23.4)	11 (8.0)	2.92 (1.125)	ปาน กลาง	3
3. ด้านการตลาดและ เชื่อมโยงเครือข่าย	-	-	-	-	-	2.83 (0.896)	ปาน กลาง	2
3.1 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการสำรวจความ ต้องการของตลาดพร้อม ทั้งการวางแผน พัฒนาการตลาดของกลุ่ม	2 (1.5)	24 (17.5)	66 (48.2)	31 (22.6)	14 (10.2)	3.23 (0.907)	ปาน กลาง	1
3.2 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการหาแหล่งจำหน่าย สินค้าและเพิ่มช่อง ทางการจำหน่ายสินค้า ให้มีความหลากหลาย มากขึ้น	6 (4.4)	46 (33.6)	51 (37.2)	27 (19.7)	7 (5.1)	2.88 (0.951)	ปาน กลาง	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
3.3 สมาชิกมีส่วนร่วมใน การสร้างความเชื่อมั่นพร้อม ทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าของ กลุ่มให้เป็นที่รู้จัก	10 (7.3)	38 (27.7)	65 (47.4)	22 (16.1)	2 (1.5)	2.77 (0.860)	ปาน กลาง	3
3.4 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการสร้างและเชื่อมโยง เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้	6 (4.4)	92 (67.2)	15 (10.9)	22 (16.1)	2 (1.5)	2.43 (0.864)	น้อย	4
4. การประเมินผล	-	-	-	-	-	2.73 (1.021)	ปาน กลาง	4
4.1 สมาชิกมีส่วนร่วมใน การวางแผนการประเมิน ศักยภาพและประเมินผลการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	11 (8.0)	71 (51.8)	20 (14.6)	26 (19.0)	9 (6.6)	2.64 (1.083)	ปาน กลาง	2
4.2 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน	12 (8.8)	76 (55.5)	14 (10.2)	29 (21.2)	6 (4.4)	2.57 (1.056)	น้อย	3
4.3 สมาชิกมีส่วนร่วม ในการติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานของกลุ่ม ตามแผนงานที่วางไว้	7 (5.1)	33 (24.1)	60 (43.8)	31 (22.6)	6 (4.4)	2.97 (0.923)	ปาน กลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.86 (0.927)	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4.6 พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้ ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่ายและด้านการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.86) โดยเมื่อพิจารณาแยกแต่ละด้าน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) *ด้านการบริหารจัดการ* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.75) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ โครงสร้างกลุ่ม การเลือกคณะกรรมการ และร่วมกำหนดกฎระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.98) สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.70) สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดคนเข้าทำงานและจัดการทรัพยากรของกลุ่มตามความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.67) และ สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตรวจสอบด้านการเงิน ทุน การจัดทำบัญชีและการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.64)

2) *ด้านการผลิต* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.11) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตสินค้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.00) สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความทันสมัยตรงความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.92) สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดหาปัจจัยการผลิต ทรัพยากรและเทคโนโลยีการผลิตของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.91) และอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.60)

3) *ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.83) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการสำรวจความต้องการของตลาดพร้อมทั้งการวางแผนพัฒนาการตลาดของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.23) สมาชิกมีส่วนร่วมในการหาแหล่งจำหน่ายสินค้าและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.88) สมาชิกมีส่วนร่วมในการสร้างความเชื่อมั่นพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จัก (ค่าเฉลี่ย 2.77) และระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมี

ส่วนร่วมในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 2.43)

4) *ด้านการประเมินผล* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.73) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มตามแผนงานที่วางไว้ (ค่าเฉลี่ย 2.97) สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินศักยภาพและประเมินผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.64) และอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.57)

ตารางที่ 4.7 สรุประดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

n = 142

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	2.75	0.867	ปานกลาง	3
2. ด้านการผลิต	3.11	0.924	ปานกลาง	1
3. ด้านการตลาดและเชื่อมโยงเครือข่าย	2.83	0.896	ปานกลาง	2
4. ด้านการประเมินผล	2.73	1.021	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวม	2.86	0.927	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.11) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตสินค้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.00) สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความทันสมัยตรงความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.92) สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดหาปัจจัยการผลิต ทรัพยากรและเทคโนโลยีการผลิตของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.91) และอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.60)

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 142

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของสมาชิก					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหารจัดการ	-	-	-	-	-	3.05 (0.818)	ปานกลาง	3
1.1 การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มต้องวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ของกลุ่ม	11 (8.0)	87 (63.5)	25 (34.7)	13 (9.5)	3 (2.2)	2.34 (0.844)	น้อย	4
1.2 การจัดการสมาชิกต้องคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดและความเต็มใจของสมาชิก	0 (0.0)	1 (0.7)	50 (36.5)	70 (51.1)	16 (11.7)	3.74 (0.667)	มาก	1
1.3 การจัดโครงสร้างกลุ่ม กระจายเบี้ยบ่า ข้อตกลงกลุ่มสมาชิกต้องมีส่วนร่วมและเต็มใจยอมรับพร้อมปฏิบัติตาม	15 (10.9)	81 (59.1)	22 (16.1)	12 (8.8)	7 (5.1)	2.38 (0.971)	น้อย	3
1.4 การบริหารจัดการเงินทุน จัดทำบัญชี และการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มต้องมีความโปร่งใสตรวจสอบได้	2 (1.4)	10 (7.3)	24 (17.5)	88 (64.2)	13 (9.5)	3.73 (0.791)	มาก	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของสมาชิก					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหารจัดการ	-	-	-	-	-	3.05 (0.818)	ปาน กลาง	3
2. ด้านการผลิต	-	-	-	-	-	3.11 (0.740)	ปาน กลาง	2
2.1 การวางแผนการผลิตสินค้าต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง	3 (2.2)	29 (21.2)	89 (65.0)	14 (10.2)	2 (1.5)	2.88 (0.669)	ปาน กลาง	4
2.2 กระบวนการผลิตสินค้ามาตรฐานสินค้า	3 (2.2)	22 (16.1)	90 (65.7)	20 (14.6)	2 (1.5)	2.97 (0.675)	ปาน กลาง	3
2.3 ปัจจัยการผลิตต้องมีเพียงพอกับการผลิตอย่างต่อเนื่อง	3 (2.2)	19 (13.9)	92 (67.2)	21 (15.3)	2 (1.5)	3.00 (0.664)	ปาน กลาง	2
2.4 นำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าและพัฒนาบรรจุภัณฑ์	5 (3.6)	19 (13.9)	15 (10.9)	87 (63.5)	11 (8.0)	3.58 (0.952)	มาก	1
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย	-	-	-	-	-	3.12 (0.913)	ปาน กลาง	1
3.1 การสำรวจความต้องการของตลาดเพื่อนำมาวางแผนการผลิตและการพัฒนาแผนการผลิต	9 (6.6)	25 (18.2)	82 (59.9)	14 (10.2)	7 (5.1)	2.89 (0.863)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นของสมาชิก					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
3.2 หาแหล่งจำหน่าย และเพิ่มช่องทางการการ จำหน่าย เช่น จำหน่าย ตลาดออนไลน์ พร้อมทั้ง ประชาสัมพันธ์สินค้า	8 (5.8)	20 (14.6)	24 (17.5)	78 (56.9)	7 (5.1)	3.41 (0.997)	มาก	2
3.3 สร้างความเชื่อมั่น และความมั่นใจสินค้า ให้กับลูกค้า	6 (4.4)	66 (48.2)	46 (33.6)	13 (9.5)	6 (4.4)	2.61 (0.885)	ปาน กลาง	4
3.4 เชื่อมโยงเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนและภาคีเครือข่าย เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การ จำหน่ายสินค้าของกลุ่ม	5 (3.6)	16 (11.7)	21 (15.3)	87 (63.5)	8 (5.8)	3.56 (0.906)	มาก	1
4. ด้านการประเมินผล	-	-	-	-	-	2.74 (0.868)	ปาน กลาง	4
4.1 กลุ่มวางแผนการ ประเมินผลการดำเนินงานทุก ด้าน	7 (5.1)	73 (53.3)	39 (28.5)	15 (10.9)	3 (2.2)	2.52 (0.841)	น้อย	2
4.2 การประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชนสมาชิกต้องมี ส่วนร่วมในการประเมินผล	5 (3.6)	30 (21.9)	82 (59.9)	14 (10.2)	6 (4.4)	2.90 (0.798)	ปาน กลาง	1
4.3 การติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนงานที่ วางไว้อย่างต่อเนื่อง	14 (10.2)	74 (54.0)	30 (21.9)	15 (10.9)	4 (2.9)	2.42 (0.921)	น้อย	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.00 (0.835)	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระดับความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่ายและด้านการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.00) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) *ด้านการบริหารจัดการ* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.05) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการสมาชิกต้องคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดและความเต็มใจของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.74) การบริหารจัดการเงินทุน จัดทำบัญชี และการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มต้องมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดโครงสร้างกลุ่ม กฎระเบียบ ข้อตกลงกลุ่มสมาชิกต้องมีส่วนร่วมและเต็มใจยอมรับพร้อมปฏิบัติตาม (ค่าเฉลี่ย 2.38) การวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มต้องวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.34)

2) *ด้านการผลิต* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.11) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการผลิตสินค้าต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.88) กระบวนการผลิตสินค้าควรได้รับมาตรฐานสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.97) ปัจจัยการผลิตต้องมีเพียงพอกับการผลิตอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.00) และระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ นำเทคโนโลยี นวัตกรรม มาใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.58)

3) *ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.12) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจความต้องการของตลาดเพื่อนำมาวางแผนการผลิตและการพัฒนาแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.89) สร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจสินค้าให้กับลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 2.61) และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.56) หาแหล่งจำหน่ายและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย เช่น จำหน่ายตลาดออนไลน์ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.41)

4) *ด้านการประเมินผล* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.74) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.90) และระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ กลุ่มวางแผนการประเมินผลการดำเนินงานทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 2.52) การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.42)

ตารางที่ 4.9 สรุประดับความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

n = 142

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.05	0.818	ปานกลาง	3
2. ด้านการผลิต	3.11	0.740	ปานกลาง	2
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย	3.12	0.913	ปานกลาง	1
4. ด้านการประเมินผล	2.74	0.868	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวม	3.00	0.835	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจความต้องการของตลาดเพื่อนำมาวางแผนการผลิตและการพัฒนาแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.89) สร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจสินค้าให้กับลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 2.61) และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.56) หาแหล่งจำหน่ายและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย เช่น จำหน่ายตลาดออนไลน์ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.41)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และด้านการประเมินผล ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้

4.1 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.10 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 142

ประเด็น	ระดับของปัญหาในการดำเนินงาน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหารจัดการ	-	-	-	-	-	2.95 (0.873)	ปาน กลาง	4
1.1 การวางแผนการดำเนินงานกลุ่มไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและการวางแผนไม่มีความต่อเนื่อง	8 (5.8)	50 (36.5)	62 (45.3)	6 (4.4)	11 (8.0)	2.72 (0.945)	ปาน กลาง	4
1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรของกลุ่มไม่สอดคล้องการผลิต	12 (8.8)	29 (21.2)	84 (61.3)	8 (5.8)	4 (2.9)	2.73 (0.818)	ปาน กลาง	3
1.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกไม่ชัดเจน	6 (4.4)	35 (25.5)	78 (56.9)	12 (8.8)	6 (4.4)	2.83 (0.819)	ปาน กลาง	2
1.4 การจัดการการเงินบัญชี และจัดสรรผลประโยชน์กลุ่มไม่ต่อเนื่อง	3 (2.2)	17 (12.4)	36 (26.3)	68 (49.6)	13 (9.5)	3.52 (0.908)	มาก	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับของปัญหาในการดำเนินงาน					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
2. ด้านการผลิต	-	-	-	-	-	3.16 (0.970)	ปาน กลาง	3
2.1 ไม่ปฏิบัติตาม แผนการผลิตสินค้าที่วางไว้	16 (11.7)	22 (16.1)	79 (57.7)	14 (10.2)	6 (4.4)	2.80 (0.933)	ปาน	4
2.2 ผลิตสินค้ามากเกินไป ความต้องการของตลาด	11 (8.0)	24 (17.5)	80 (58.4)	15 (10.9)	7 (5.1)	2.88 (0.895)	ปาน	3
2.3 วัตถุดิบต้องนำเข้ามา จากนอกพื้นที่เป็นส่วน ใหญ่ทำให้ต้นทุนในการ ผลิตสูงขึ้น	8 (5.8)	17 (12.4)	23 (16.8)	78 (56.9)	11 (8.0)	3.49 (1.008)	มาก	1
2.4 รูปแบบสินค้าและ บรรจุภัณฑ์ไม่ทันสมัย	9 (6.6)	18 (13.1)	24 (17.5)	74 (54.0)	12 (8.8)	3.45 (1.043)	มาก	2
3. ด้านการตลาดและการ เชื่อมโยงเครือข่าย	-	-	-	-	-	3.61 (1.045)	มาก	1
3.1 การวางแผน การตลาดและแผนการ จำหน่ายสินค้าไม่ต่อเนื่อง	8 (5.8)	25 (18.2)	24 (17.5)	70 (51.1)	10 (7.3)	3.36 (1.048)	มาก	4
3.2 สินค้าของกลุ่มไม่มี ความหลากหลายและไม่ ทันสมัย	6 (4.4)	16 (11.7)	23 (16.8)	81 (59.1)	11 (8.0)	3.55 (0.955)	มาก	3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับของปัญหาในการดำเนินงาน					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
3.3 ขาดความรู้ความ เข้าใจในการทำตลาด ออนไลน์	7 (5.1)	17 (12.4)	15 (10.9)	32 (23.4)	66 (48.2)	3.97 (1.248)	มาก	1
3.4 ขาดการ ประชาสัมพันธ์และ เชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า	5 (3.6)	16 (11.7)	24 (17.5)	81 (59.1)	11 (8.0)	3.56 (0.930)	มาก	2
4. ด้านการประเมินผล	-	-	-	-	-	3.30 (0.949)	ปาน กลาง	2
4.1 ไม่มีการประเมินผล ตามแผนที่วางไว้	4 (2.9)	15 (10.9)	18 (13.1)	91 (66.4)	9 (6.6)	3.63 (0.875)	มาก	1
4.2 สมาชิกกลุ่มไม่ให้ ความสำคัญในการประเมิน ศักยภาพกลุ่ม	15 (10.9)	22 (16.1)	76 (55.5)	16 (11.7)	8 (5.8)	2.85 (0.967)	ปาน	3
4.3 การติดตาม ประเมินผลตามแผนงานที่ วางไว้ไม่ต่อเนื่อง	9 (6.6)	18 (13.1)	25 (18.2)	78 (56.9)	7 (5.1)	3.41 (1.004)	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.26 (0.959)	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4.10 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระดับปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และการเชื่อมโยงเครือข่ายและด้านการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.26) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) *ด้านการบริหารจัดการ* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.95) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่การวางแผนการดำเนินงานกลุ่มไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและการวางแผนไม่มีความต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.72) การบริหารจัดการทรัพยากรของกลุ่มไม่สอดคล้องการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.73) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.83) และระดับมาก 1 ประเด็นได้แก่ การจัดการการเงิน บัญชี และจัดสรรผลประโยชน์กลุ่มไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.52)

2) *ด้านการผลิต* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.16) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิตอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ วัตถุดิบต้องนำเข้ามาจากนอกพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.49) และรูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.45) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่ปฏิบัติตามแผนการผลิตสินค้าที่วางไว้ (ค่าเฉลี่ย 2.80) และผลิตสินค้ามากเกินไปเกินความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.8)

3) *ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.61) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำตลาดออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.97) ขาดการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.56) สินค้าของกลุ่มไม่มีความหลากหลายและไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.55) และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการตลาดและแผนการจำหน่ายสินค้าไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.36)

4) *ด้านการประเมินผล* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.30) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการประเมินผลตามแผนที่วางไว้ (ค่าเฉลี่ย

3.36) การติดตาม ประเมินผลตามแผนงานที่วางไว้ไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.41) และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญในการประเมินศักยภาพกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.85)

ตารางที่ 4.11 สรุประดับปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

n = 142

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ความหมาย	ลำดับ
		มาตรฐาน		
1. ด้านการบริหารจัดการ	2.95	0.873	ปานกลาง	4
2. ด้านการผลิต	3.16	0.970	ปานกลาง	3
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย	3.61	1.045	มาก	1
4. ด้านการประเมินผล	3.30	0.949	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวม	3.26	0.959	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำตลาดออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.97) ขาดการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.56) สินค้าของกลุ่มไม่มีความหลากหลายและไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.55) และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการตลาดและแผนการจำหน่ายสินค้าไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.36)

4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 142

ประเด็น	ระดับการเสนอแนะในการดำเนินงาน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหารจัดการ	-	-	-	-	-	3.81	มาก	1
						(0.873)		
1.1 การวางแผนการดำเนินงานมาจากการวิเคราะห์กลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	2	10	35	76	14	3.66	มาก	4
	(1.5)	(7.3)	(25.5)	(55.5)	(10.2)	(0.817)		
1.2 การบริหารจัดการสมาชิกและปัจจัยการผลิตของกลุ่มมีความเหมาะสมกับการดำเนินงานดำเนินงาน	3	7	32	75	20	3.74	มาก	3
	(2.2)	(5.1)	(23.4)	(54.7)	(14.6)	(0.849)		
1.3 กำหนดบทบาทหน้าที่การบังคับใช้กฎระเบียบข้อตกลง กลุ่มต้องชัดเจนและนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด	1	7	29	87	13	3.76	มาก	2
	(0.7)	(5.1)	(21.2)	(63.5)	(9.5)	(0.723)		

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการเสนอแนะในการดำเนินงาน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1.4 การจัดการเงิน บัญชี การจัดสรร ผลประโยชน์ของกลุ่ม เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบได้	3 (2.2)	13 (9.5)	21 (15.3)	34 (24.8)	66 (48.2)	4.07 (1.102)	มาก	1
2. ด้านการผลิต	-	-	-	-	-	3.29 (0.788)	ปาน กลาง	4
2.1 การวางแผนการ ผลิตควรเป็นไปตามความ ต้องการของตลาด	4 (2.9)	21 (15.3)	68 (49.6)	40 (29.2)	4 (2.9)	3.14 (0.815)	ปาน กลาง	
2.2 ผลิตสินค้าตาม แผนการผลิตและได้ มาตรฐานสินค้า	5 (3.6)	19 (13.9)	36 (26.3)	71 (51.8)	6 (4.4)	3.39 (0.910)	ปาน กลาง	2
2.3 นำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาปรับใช้ใน การผลิตสินค้า	5 (3.6)	10 (7.3)	37 (27.0)	72 (52.6)	13 (9.5)	3.57 (0.898)	มาก	1
2.4 พัฒนารูปแบบ สินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มี ความหลากหลายและ ทันสมัย	4 (2.9)	33 (24.1)	32 (23.4)	65 (47.4)	3 (2.2)	3.22 (0.937)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการเสนอแนะในการดำเนินงาน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	3. ด้านการตลาดและการ เชื่อมโยงเครือข่าย	-	-	-	-			
3.1 การจัดสมาชิกเข้า ทำงานต้องคำนึง ความสามารถ ความ เหมาะสมและความเต็มใจ ของสมาชิก	4 (2.9)	27 (19.7)	66 (48.2)	16 (13.1)	22 (16.1)	3.20 (1.028)	ปาน กลาง	4
3.2 สิ้นค้าและบรรจุ ภัณฑ์ได้รับการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง	4 (2.9)	5 (3.6)	40 (29.2)	77 (56.2)	11 (8.0)	3.63 (0.804)	มาก	1
3.3 เพิ่มช่องทางการ จำหน่ายในตลาดออนไลน์	10 (7.3)	17 (12.4)	38 (27.7)	50 (36.5)	22 (16.1)	3.42 (1.122)	มาก	3
3.4 สร้างเครือข่าย การจำหน่ายสินค้าและ เชื่อมโยงเครือข่ายให้ ครอบคลุมทุกภาคส่วน	2 (1.5)	12 (8.8)	49 (35.8)	57 (41.6)	17 (12.4)	3.55 (0.874)	มาก	2
4. ด้านการประเมินผล	-	-	-	-	-	3.49 (0.921)	มาก	2
4.1 ประเมินผลการ ดำเนินงานตามแผน อย่างต่อเนื่อง	1 (0.7)	8 (5.8)	31 (22.6)	76 (55.5)	21 (15.3)	3.79 (0.799)	มาก	1

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการเสนอแนะในการดำเนินงาน (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (SD.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	4.2 จัดเวทีให้สมาชิก มีส่วนร่วมการประเมิน ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน	7 (5.1)	18 (13.1)	42 (30.7)	62 (45.3)			
4.3 มอบหมายให้มีผู้ ประเมิน ติดตาม ผลการ ดำเนินการกลุ่มตาม แผนงานที่วางไว้	8 (5.8)	18 (13.1)	44 (32.1)	55 (40.1)	12 (8.8)	3.33 (1.008)	ปาน กลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.51 (0.885)	มาก	

จากตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ระดับการเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่ายและด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.51) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) **ด้านการบริหารจัดการ** จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.81) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานมาจากการวิเคราะห์กลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ค่าเฉลี่ย 3.66) การบริหารจัดการสมาชิกและปัจจัยการผลิตของกลุ่มมีความเหมาะสมกับการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.74) กำหนดบทบาทหน้าที่ การบังคับใช้กฎระเบียบ ข้อตกลง กลุ่มต้องชัดเจนและนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (ค่าเฉลี่ย 3.76)

การจัดการการเงิน บัญชี การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.07)

2) *ด้านการผลิต* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.29) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ผลิตสินค้าตามแผนการผลิตและได้มาตรฐานสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.39) พัฒนารูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.22) การวางแผนการผลิตควรเป็นไปตามความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.14) และระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ นำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาปรับใช้ในการผลิตสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.57)

3) *ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.45) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ สินค้าและบรรจุภัณฑ์ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.63) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.42) และสร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าและเชื่อมโยงเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน (ค่าเฉลี่ย 3.55) และระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การจัดสมาชิกเข้าทำงานต้องคำนึงความสามารถ ความเหมาะสมและความเต็มใจของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.20)

4) *ด้านการประเมินผล* จากการสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.49) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.79) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ จัดเวทีให้สมาชิกมีส่วนร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.34) และมอบหมายให้มีผู้ประเมิน ติดตาม ผลการดำเนินการกลุ่มตามแผนงานที่วางไว้ (ค่าเฉลี่ย 3.33)

ตารางที่ 4.13 สรุประดับการเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

n = 142

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.81	0.873	มาก	1
2. ด้านการผลิต	3.29	0.788	ปานกลาง	4
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย	3.45	0.956	มาก	3
4. ด้านการประเมินผล	3.49	0.921	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.51	0.885	มาก	

จากตารางที่ 4.13 สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนการดำเนินงานมาจากการวิเคราะห์กลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ค่าเฉลี่ย 3.66) การบริหารจัดการสมาชิกและปัจจัยการผลิตของกลุ่มมีความเหมาะสมกับการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.74) กำหนดบทบาทหน้าที่ การบังคับใช้กฎระเบียบ ข้อตกลง กลุ่มต้องชัดเจนและนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (ค่าเฉลี่ย 3.76) การจัดการการเงิน บัญชี การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.07)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัย นำเสนอในประเด็นสำคัญที่จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (4) ปัญหา ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนวิสาหกิจชุมชนปี 2565 ในจังหวัดพิษณุโลก ที่มีการประเมินศักยภาพในระดับปรับปรุง จำนวน 218 แห่ง

1.2.2 วิสาหกิจชุมชนตัวอย่างที่ใช้ศึกษา วิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง คือ การกำหนดขนาดของตัวอย่างคำนวณ โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน ที่ค่าคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง 142 ราย โดยการสุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ประกอบด้วยคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (opened- ended questions) แบบสัมภาษณ์

สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สภาพพื้นฐานในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูล เรียงเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ตั้งไว้แบบสัมภาษณ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยวิธีการใช้ประเด็นคำถามแบบปลายเปิด แบบสัมภาษณ์ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.98 และหลังจากปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนั้นทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำไปทดสอบกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบค่าความเที่ยง (Reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.886 - 0.912 สรุปภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ 0.898 ซึ่งมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลผลการวิจัย

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ประธานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 31 ราย และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 111 คน รวม 142 ราย โดยผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการตอบแบบสัมภาษณ์และการจัดสนทนาแบบวิสาหกิจชุมชน ให้กับสมาชิกและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) การจัดอันดับและ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การจัดหมวดหมู่ข้อมูล

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 45.59 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.01 คน แรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 1.90 คน

2) สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า โดยระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.75 ปี สมาชิกเป็นลูกค้า ธกส. และส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม

3) สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร โดยสมาชิกมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 8.9 ไร่ มีแรงงานด้านการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.72 คน รายได้รวมของครัวเรือน เฉลี่ย 255,633.80 บาท/ปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 7,461.47 บาท/ปี เนื่องจากเป็นการรวมวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเพื่อรวมกันซื้อปัจจัยการผลิต รวมกันจำหน่าย ต่อรองราคาสินค้าเกษตรและเพื่อเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนเท่านั้น ซึ่งวิสาหกิจชุมชนไม่มีผลิตภัณฑ์เพื่อทำการจำหน่ายจึงไม่มีรายได้ในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกจะมีรายได้ในภาคการเกษตรแทน โดยมีรายได้เฉลี่ย 128,661.97 บาท/ปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 186,068.647 บาท/ปี โดยแบ่งเป็นหนี้สินในภาคการเกษตรเฉลี่ย 182,957.75 บาท มีหนี้สินนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 42,638.46 บาท

1.3.2 ความพึงพอใจในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกได้ว่า สมาชิก มีการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า สมาชิกมีการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.93) รองลงมาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.89) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 2.66) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.66) ตามลำดับ

1.3.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลกได้ว่า สมาชิกฯ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.11) รองลงมาด้านการการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.83) ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 2.75) และด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.73) ตามลำดับ

1.3.4 ความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพิษณุโลก ได้ว่า สมาชิกฯ มีความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.12) รองลงมาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.11) ด้านการด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.05) และด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.74) ตามลำดับ

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1) ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพิษณุโลก ได้ว่า สมาชิกฯ มีปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกพบปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.61) สมาชิกพบปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.30) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.16) และด้านการด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 2.95) ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

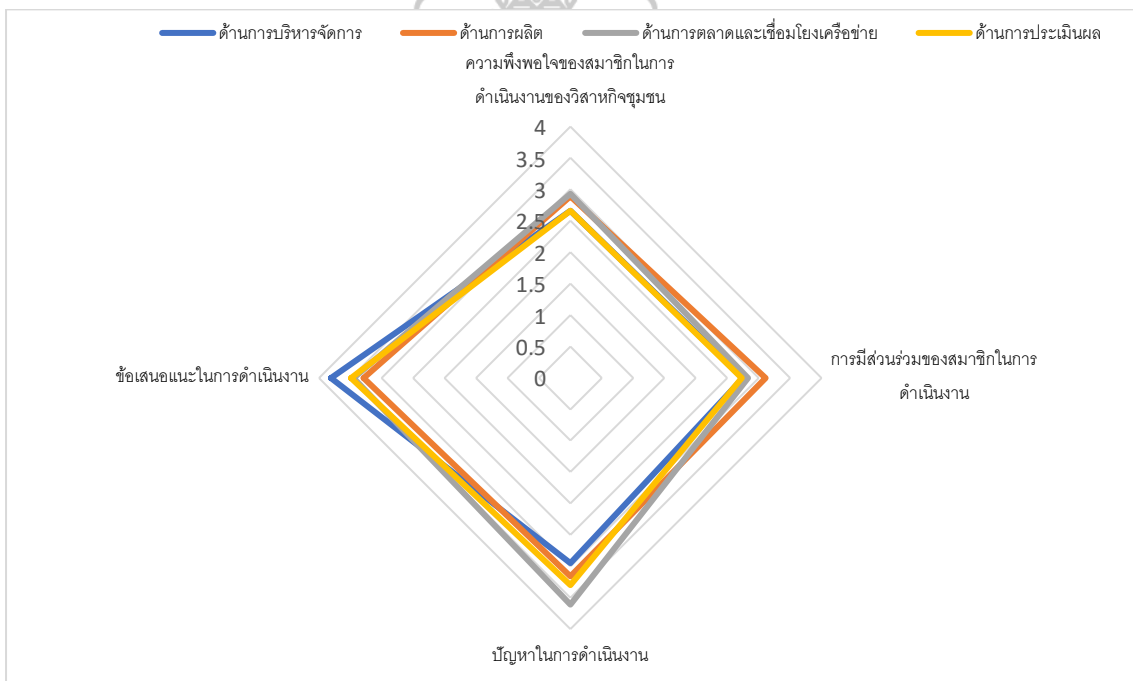
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพิษณุโลก ได้ว่า สมาชิกฯ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า สมาชิกมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.81) ด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.49) การตลาดและการ

เชื่อมโยงเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.45) สมาชิกมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.1 ตารางสรุปผลการศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
ในจังหวัดพิษณุโลก

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ด้านการบริหารจัดการ	ด้านการผลิต	ด้านการตลาดและเชื่อมโยงเครือข่าย	ด้านการประเมินผล
ความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน		2.66	2.89	2.93	2.66
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน		2.75	3.11	2.83	2.73
ปัญหาในการดำเนินงาน		2.95	3.16	3.61	3.30
ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน	3.81		3.29	3.45	3.49

ภาพที่ 5.1 สรุปผลการศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

1) *เพศ* ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 79.6 เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับรัชดา ภัคดียิ่ง (2563, น.180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.12 และใกล้เคียงกับ เยาวรี จันทนวงษ์ (2563, น.62) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.3

2) *อายุ* ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุเฉลี่ย 45.59 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชศิภา ชาวนาฟาง (2563, น. 94) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมิ่งคุณแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุเฉลี่ย 46.97 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สุพรรณิ กั้นชัต (2560, น.94) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 43.71 ปี

3) *การศึกษาและตำแหน่งทางสังคม* ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 43.0 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) และร้อยละ 59.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับอัญชลี บุญเจริญ (2564, น.44) ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 34.6 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ซึ่งไม่สอดคล้อง เจณีภา คงอิม (2561, น.161) ศึกษาการดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การศึกษาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.30 แต่ใกล้เคียงกับ งานวิจัยของ ธนัญญาณ์ โสภณพุทธพร (2564, น.49) ศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 88.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

4) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.75 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ เขาวารี จันทนวงษ์ (2563, น.64) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลท่างาม อำเภอสว่างวีรกูลจังหวัดสกลนคร พบว่าระยะเวลาในการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.77 ปี

5) รายได้ของครัวเรือน พบว่า รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 268,242.15 บาท/ปี รายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 7,461.47 บาท/ปี รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 126,661.97 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 112,464.79 บาท/ปี ซึ่งใกล้เคียงกับ เขาวารี จันทนวงษ์ (2563, น.64) ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลท่างาม อำเภอสว่างวีรกูล จังหวัดสกลนคร พบว่า รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 238,979.56 บาท/ปี รายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 7,461.47 บาท/ปี รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 173,537.33 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 162,641.59 บาท/ปี และใกล้เคียงกับงานวิจัย ของ สุพรรณณี กั้นขัด (2560, น. 102) พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 212,875.00 บาท/ปี

2.2 ความพึงพอใจในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผล ภาพรวมทั้งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ เขาวารี จันทนวงษ์ (2563, น.129) พบว่าระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผล ภาพรวมทั้งอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562, น. 74) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงาน ด้านการจัดการองค์กรอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและสมาชิกควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการดำเนินงานวางแผนการผลิต การประชุม การจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

2.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง กลาง ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวรี จันทนวงษ์ (2563, น.130) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่ายและด้านการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับ รังสิตา บุญโชติ และ อาแว มะแส (2558, น.114-115) ศึกษาการมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนกับคุณภาพของประชาชนในชุมชนท่าข้าม ตำบลท่าข้าม อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา พบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับมากในด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ด้านการดำเนินกิจกรรม และด้านติดตามประเมินผล ซึ่งอาจจะมาจากการที่สมาชิกขาดความรู้และไม่มั่นใจในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนว่าจะประสบความสำเร็จ จึงไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของวิสาหกิจชุมชน

2.4 ความคิดเห็นในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ความคิดเห็นในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ระดับความคิดเห็นในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย และการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับธัญญ์วี ธนศิริ พูลภัทร์ (2555, น.69) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนำชู (2556, น.113) ศึกษา แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านการดำเนินการผลิต การตลาดและด้านเงินทุน อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มดำเนินงานโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเน้นการพึ่งตนเอง ด้านการผลิตเน้นความปลอดภัยและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาดกลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้างงานในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.5.1 ปัญหาของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเด็นปัญหา ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำตลาดออนไลน์ ขาดการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า สินค้าของกลุ่มไม่มีความหลากหลายและไม่ทันสมัย ส่วนประเด็นการวางแผนการตลาดและแผนการจำหน่ายสินค้าไม่ต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง

2.5.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเด็นข้อเสนอแนะต้องการให้สินค้าและบรรจุภัณฑ์ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ และสร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าและเชื่อมโยงเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ส่วนด้านการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาในรายละเอียดประเด็นข้อเสนอแนะ โดยเน้นผลิตสินค้าตามแผนการผลิตและได้มาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและทันสมัย และเป็นไปตามความต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันยมัย เจียรกุล (2557) ได้ ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC ซึ่งได้กล่าวว่าการตลาด ควรสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างคุณค่าให้กับผู้บริโภค พัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน พร้อมทั้งหากกลุ่มตลาดเป้าหมาย และช่องทางการตลาดในการ กระจายสินค้าให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในต้นทุนที่ต่ำที่สุด

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าประเด็นที่สำคัญควรเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเป็นแนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังต่อไปนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1) วิสาหกิจชุมชนสมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก กฎระเบียบหรือข้อบังคับ ข้อตกลง ต้องชัดเจนและนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนพร้อมทั้งการวางแผนการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงการวิเคราะห์วิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2) วิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาในรูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย ตรงตามความต้องการของตลาด และต้องพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานสินค้าต่างๆ เช่น OTOP มพช. อย. รวมถึงควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ต่างๆ เช่น เช่น PAGE FACEBOOK , LINE หรือสร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าและเชื่อมโยงเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน

3) วิสาหกิจชุมชนควรจัดให้มีการจัดการอบรม ดูงาน และฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ หรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เช่น การทำบัญชี การพัฒนาสินค้าใหม่ๆพร้อมทั้งเรื่องบรรจุภัณฑ์

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของความสำคัญของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนให้แก่สมาชิกวิสาหกิจ รวมถึงให้ความรู้ในด้านด้านการบริหารจัดการ(การดำเนินงาน/โครงสร้างและกฎระเบียบ/การเงินและการบัญชี/สวัสดิการ)

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิกเพิ่ม ชักชวนลูกหลานของสมาชิกเข้าร่วม เพื่อสืบทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น นำเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชน

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงหรือสร้างเครือข่ายในพื้นที่เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในด้านต่างๆ เช่น การผลิต การแปรรูป และการจำหน่าย

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการเข้าไปเยี่ยมเยียนวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งร่วมกันประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภออื่น ๆ เนื่องจากแต่ละวิสาหกิจชุมชนมีสภาพพื้นฐานแตกต่างกัน ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอย่างเหมาะสม

3.2.2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ระดับปานกลาง และระดับปรับปรุง เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้ง 3 ระดับ และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อันจะส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและยั่งยืนต่อไป

3.2.3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตามประเภทของการดำเนินงาน เช่น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารใน จังหวัดพิษณุโลก

3.2.4 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3.2.5 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดพิษณุโลก

บรรณานุกรม

- กิ่งพร ทองใบ. (2557). *แนวคิดและทฤษฎีการบริหารใน ประมวลชุดวิชาสาระสังคมไทยกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 6)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กวิณ มุสิกกา, สุชนนี เมธิโยธิน, และบรรพต วิรุณราช. (2562). *แนวทางการบริหารหนี้สินเกษตรกรกรไทย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2562)*
- กรกฎ สระคูพันธ์ และ ศุภวัฒน์กร วงศ์นวนสุ. (2562). *การศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปแป้งจากข้าวหอมมะลิ : กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารบัณฑิตศึกษา. ปีที่ 16 ฉบับที่ 74 กรกฎาคม - กันยายน 2562*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). *ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)*. น.1-19. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ปรับปรุงปี 2555)*. กรมส่งเสริมการเกษตร. น. 1-8. กรุงเทพมหานคร
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). *แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเกษตรระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-พ.ศ. 2579) และแผนปฏิบัติงานระยะ 5 ปี*. กรมส่งเสริมการเกษตร. น. 1-8. กรุงเทพมหานคร
- เกษมาพร พวงประยงค์ และ นพพร จันทรนำชู (2556). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5 (1), น. 108-120*
- กฤษฎี มหาวิรุฬห์. (2546). *แนวคิดการบริหารแบบ Balanced Scorecard*. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสถาบันดำรงราชานุภาพ วารสาร จดหมายข่าว สป.มท ปีที่ 16 ฉบับที่ 155 พฤศจิกายน , น. 28-33

- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. (2546). *Balanced Scorecard ช่วยกิจการได้จริงหรือ*. ภาควิชาการจัดการ
 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ *วารสาร "BU ACDEMIC REVIEW" Vol.1*
 No.1, January – June
- จินตนา กาญจนวิสุทธิ์. (2558). *เส้นทางวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพและการพึ่งพาตนเอง*.
 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ชมพูนุช หุ่นนาค และคณะ. (2562). *แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน*
 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมทาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑลจังหวัดนครปฐม.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 9 (1), น. 85-97
- ณิชนันท์ จันทร์สีบแถว และคณะ. (2553). *การนำเทคนิค Balanced Scorecard ไปสู่การปฏิบัติ*
 ในองค์กรภาครัฐ : กรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบขององค์กรภาครัฐระดับท้องถิ่นในจังหวัด
 พิษณุโลก. *วารสารวิทยาการจัดการ, 27(1)*, น.1-16
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). *การส่งเสริมการเกษตร: หลักการวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 ไทยวัฒนาพานิช
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์. (2556). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ*
วิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา.วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์, น. 97-112
- นภดล รมโพธิ์. (2553). *การวัดผลองค์กรแบบสมดุล = Balanced Scorecard*. กรุงเทพมหานคร :
 คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปฐมพงษ์ บำเรบ และวสุธิดา นักเกษม. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าบนธุรกิจพาณิชย์*
อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- พลุ เตชะรินทร์. (2544). *เส้นทางกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย Balanced Scorecard และ*
KeyPerformance Indicator. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. (2556). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรใน ประมวลสาระชุด*
วิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4).นนทบุรี: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพศาล มุ่งสมัคร และคณะ. (2556). *รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ*
ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์. วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 18
ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2556.

- เยาวรี จันทนวงษ์. (2563). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช]
- เยาวลักษณ์ แก้วยอด. (2555). *การศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปไม้ไผ่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตำบลถ้ำกลอง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์*. สำนักวิชาการและแผนงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม. กรุงเทพมหานคร
- ราชกิจจานุเบกษา. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพุทธศักราช 2548*. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานพัฒนากฎหมายสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- รัชดา ภัคดียิ่ง . (2563). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *Journal Of Buddhist Education and Research : JBER*, ปี ที่6 (ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม –มิถุนายน 2563), น.175-188.
- วัชรวิ อ้นวิวัฒน์. (2554). *ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตไม่ได้อัฒิพนธ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ปทุมธานี
- วิจิตร อาวะกุล. (2535). *หลักการส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- สมชาย ฉ่ำน้อย และคณะ. (2561). *การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ 19 ฉบับพิเศษเดือน มีนาคม 2561*. น.130
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2565). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัดปี 2565*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. จังหวัดพิษณุโลก.
- สุพรรณณี กันขัต . (2560). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช], นนทบุรี.
- สุวิทย์ วงศ์คำ และสภาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2561). *การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปกล้วยบ้านหนองแวงเรือ ตำบลดงเมืองแอม อำเภอเขาสนกวาง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมทรศน์, 18 (2)*, น. 23-32
- Kaplan and Norton. (1996). *Using the Balanced Scorecard as a Strategic Management System*. Harvard Business Review, 12, 75 – 85.

Niven, Paul R. (2003). *Balanced scorecard stepby-step for government and nonprofit agencies*. Hoboken New Jersey: JohnWiley & Sons, Inc.

Williams, Chuck. (2005). *Management*. 3rded. Ohio: South-Western Thomson.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

เลขที่แบบสอบถาม □□□

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น
3. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อติดตามเอกสารเท่านั้น
4. แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
- ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน

วิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง

สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ไม่ได้รับการศึกษา

( ) 1. ประถมศึกษา ( ) 2. มัธยมศึกษา

ตอนต้น

( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)

( ) 4. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ( ) 5. ปริญญาตรี

( ) 6. สูงกว่าปริญญาตรี ( ) 7. อื่นๆ

.....ราย

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....ราย

5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....ราย

6. สถานภาพภายในวิสาหกิจชุมชน

1. ประธานวิสาหกิจชุมชน
2. คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน
3. สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

7. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน.....ปี

8. การเป็นสมาชิกกลุ่มและองค์กรการเกษตร

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. กลุ่มผู้ใช้น้ำทางการเกษตร	☐ 2. กลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร	
☐ 3. กลุ่มส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	☐ 4. ศูนย์ข้าวชุมชน
☐ 5. แปลงใหญ่ข้าว	☐ 6. สหกรณ์การเกษตร
☐ 7. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	

9. การดำรงตำแหน่งทางสังคม

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	☐ 2. สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
☐ 3. คณะกรรมการหมู่บ้าน	☐ 4. อาสาสมัครเกษตร
	☐ 5. อสม.

สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

10. อาชีพ

☐ 1. เกษตรกรรม	☐ 2. รับจ้างทั่วไป
☐ 3. ค้าขาย	☐ 4. รับราชการ/ข้าราชการบำนาญ
☐ 5. พนักงานบริษัทเอกชน	☐ 6. ธุรกิจส่วนตัว

11. พื้นที่ทำการเกษตร

ทั้งหมด.....ไร่

- ของครัวเรือน.....ไร่

- ( ) เช่า.....ไร่
- ( ) ที่ดินที่ไม่เสียค่าเช่า/บุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า.....ไร่
- ( ) ที่ดินประเภทอื่นๆ.....ไร่

12. แรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน

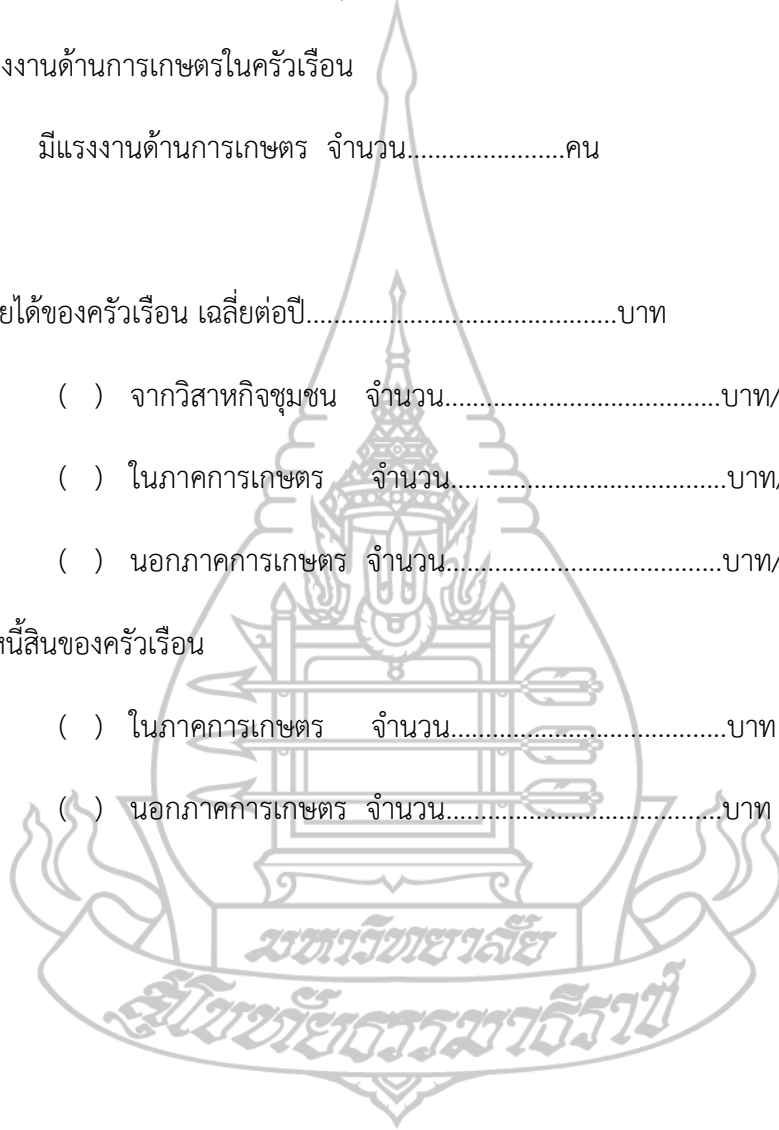
- มีแรงงานด้านการเกษตร จำนวน.....คน

13. รายได้ของครัวเรือน เฉลี่ยต่อปี.....บาท

- ( ) จากวิสาหกิจชุมชน จำนวน.....บาท/ปี
- ( ) ในภาคการเกษตร จำนวน.....บาท/ปี
- ( ) นอกภาคการเกษตร จำนวน.....บาท/ปี

14. หนี้สินของครัวเรือน

- ( ) ในภาคการเกษตร จำนวน.....บาท
- ( ) นอกภาคการเกษตร จำนวน.....บาท

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ให้เติมเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในตาราง ตามระดับความพึงพอใจ

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

ความพึงพอใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับความพึงพอใจ				
	1	2	3	4	5
1.ด้านการบริหารจัดการ					
1.1 การวางแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
1.2 การบริหารจัดการสมาชิกตามความเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่					
1.3 การจัดโครงสร้างของกลุ่ม และมีกฎระเบียบข้อตกลงชัดเจน					
1.4 การบริหารจัดการการเงิน การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิก					
2. ด้านการผลิต					
2.1 การวางแผนการผลิตสินค้าตามความต้องการการตลาด					
2.2 ผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด					
2.3 ป้อนการผลิตเพียงพอต่อความต้องการและทันสมัย					
2.4 การพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการตลาดและทันสมัย					
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.1 สสำรวจความต้องการจัดทำข้อมูลและทำแผนพัฒนาการตลาด					
3.2 เพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่ายสินค้า					
3.3 สร้างความเชื่อมั่นในสินค้าพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าในช่องทางต่างๆ					
3.4 สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายกับทุกภาคส่วน					
4. ด้านการประเมินผล					
4.1 จัดทำแผนการประเมิน ติดตามผลการดำเนินงานกลุ่ม					
4.2 การมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน					
4.3 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ให้เติมเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในตาราง ตามระดับการมีส่วนร่วม

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	1	2	3	4	5
1. ด้านการบริหารจัดการ					
1.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน					
1.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดคนเข้าทำงานและจัดการทรัพยากรของกลุ่มตามความเหมาะสม					
1.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดโครงสร้างกลุ่ม การเลือกคณะกรรมการ และร่วมกำหนดกฎระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม					
1.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตรวจสอบด้านการเงิน ทุน การจัดทำบัญชีและการจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่ม					
2. ด้านการผลิต					
2.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตสินค้าของกลุ่ม					
2.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม					
2.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดหาปัจจัยการผลิต ทรัพยากรและเทคโนโลยีการผลิตของกลุ่ม					
2.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความทันสมัยตรงความต้องการของตลาด					
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการสำรวจความต้องการของตลาดพร้อมทั้งการวางแผนพัฒนาการตลาดของกลุ่ม					
3.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการหาแหล่งจำหน่ายสินค้าและเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้น					
3.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการสร้างความเชื่อมั่นพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จัก					
3.4 สมาชิกมีส่วนร่วมในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน					

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	1	2	3	4	5
4. ด้านการประเมินผล					
4.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินศักยภาพและประเมินผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					
4.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน					
4.3 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มตามแผนงานที่วางไว้					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

4.1 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ตามระดับปัญหา

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับปัญหา				
	1	2	3	4	5
1. ด้านการบริหารจัดการ					
1.1 การวางแผนการดำเนินงานกลุ่มไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและการวางแผนไม่มีความต่อเนื่อง					
1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรของกลุ่มไม่สอดคล้องการผลิต					
1.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกไม่ชัดเจน					
1.4 การจัดการการเงิน บัญชี และจัดสรรผลประโยชน์กลุ่มไม่ต่อเนื่อง					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ไม่ปฏิบัติตามแผนการผลิตสินค้าที่วางไว้					
2.2 ผลิตสินค้ามากเกินไปเกินความต้องการของตลาด					
2.3 วัตถุดิบต้องนำเข้าจากนอกพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น					
2.4 รูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ไม่ทันสมัย					
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.1 การวางแผนการตลาดและแผนการจำหน่ายสินค้าไม่ต่อเนื่อง					

ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับปัญหา				
	1	2	3	4	5
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย (ต่อ)					
3.2 สินค้าไม่มีความหลากหลายและไม่ทันสมัย					
3.3 ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำตลาดออนไลน์					
3.4 ขาดการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้า					
4. ด้านการประเมินผล					
4.1 ไม่มีการประเมินผลตามแผนที่วางไว้					
4.2 สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญในการประเมินศักยภาพกลุ่ม					
4.3 การติดตาม ประเมินผลตามแผนงานที่วางไว้ไม่ต่อเนื่อง					

4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ให้เติมเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในตาราง ตามระดับปัญหา

(1 = น้อยที่สุด : 2 = น้อย : 3 = ปานกลาง : 4 = มาก : 5 = มากที่สุด)

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับการเสนอแนะ				
	1	2	3	4	5
1. ด้านการบริหารจัดการ					
1.1 การวางแผนการดำเนินงานมาจากการวิเคราะห์กลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่มและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
1.2 การบริหารจัดการสมาชิกและปัจจัยการผลิตของกลุ่มมีความเหมาะสมกับการดำเนินงาน					
1.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ การบังคับใช้กฎระเบียบ ข้อตกลง กลุ่มต้องชัดเจนและนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด					
1.4 การจัดการการเงิน บัญชี การจัดสรรผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถตรวจสอบได้					
2. ด้านการผลิต					
2.1 การวางแผนการผลิตควรเป็นไปตามความต้องการของตลาด					
2.2 ผลิตสินค้าตามแผนการผลิตและได้มาตรฐานสินค้า					

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับการเสนอแนะ				
	1	2	3	4	5
2.3 นำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาปรับใช้ในการผลิตสินค้า					
2.4 พัฒนารูปแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและทันสมัย					
3. ด้านการตลาดและการเชื่อมโยงเครือข่าย					
3.1 สำรวจความต้องการสินค้า แหล่งจำหน่าย ช่องทางการจำหน่ายก่อนการวางแผนการตลาด					
3.2 สินค้าและบรรจุภัณฑ์ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
3.3 เพิ่มช่องทางการจำหน่ายในตลาดออนไลน์					
3.4 สร้างเครือข่ายการจำหน่ายสินค้าและเชื่อมโยงเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน					
4. ด้านการประเมินผล					
4.1 ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง					
4.2 จัดเวทีให้สมาชิกมีส่วนร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน					
4.3 มอบหมายให้มีผู้ประเมิน ติดตาม ผลการดำเนินการกลุ่มตามแผนงานที่วางไว้					

.....

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ค่ะ

สถาบันวิจัยและพัฒนาอัครราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจิราพร ศรีสกุล
วัน เดือน ปี เกิด	8 กันยายน 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พ.ศ. 2547
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

